

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

**ANALIZA MOGUĆNOSTI PROVEDBE
STRATEŠKOG RAZVOJA OTOKA BRAČA
KORIŠTENJEM EUROPSKIH STRUKTURNIH I
INVESTICIJSKIH FONDOVA**

Mentor:

Vinko Muštra, prof.dr.sc.

Student:

Darko Cvitanić, 5171059

Split, studeni, 2019.

SADRŽAJ:

1. UVOD	3
1.1. Predmet i problem istraživanja.....	3
1.2. Ciljevi istraživanja.....	3
1.3. Metode rada	3
1.4. Sadržaj rada.....	4
2. OBILJEŽJA RAZVOJA OTOKA BRAČA	6
2.1. Otok Brač	6
2.2. Indeks razvijenosti općina	9
2.3. Strateški planovi razvoja jedinica lokalne samouprave otoka Brača.....	13
3. EUROPSKI STRUKTURNI I INVESTICIJSKI FONDOVI	33
3.1. Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)	34
3.2. Europski socijalni fond (ESF)	36
3.3. Kohezijski fond (KF)	39
3.4. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR).....	40
3.5. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR).....	42
4. MOGUĆNOST IMPLEMENTACIJE JEDINSTVENOG STRATEŠKOG PLANA OTOKA BRAČA KROZ KORIŠTENJE SREDSTAVA IZ EUROPSKIH STRUKTURNIH I INVESTICIJSKIH FONDOVA.....	44
4.1. Povezivanje ciljeva sa Europskim strukturnim fondovima.....	44
4.2. Analiza izrade strateškog plana razvoja otoka Brača.....	49
5. ZAKLJUČAK	55
LITERATURA	57
POPIS TABLICA	58

1. UVOD

U uvodnom dijelu rada utvrdit će se predmet, problem i ciljevi istraživanja. Opisat će se metode korištene pri istraživanju i sadržaj rada.

1.1. Predmet i problem istraživanja

U ovom radu se istražuju mogućnosti provedbe strateškog razvoja 8 administrativnih područja otoka Brača, njihovi indeksi razvijenosti, strateški planovi, mogućnost izrade zajedničkog strateškog plana, europski strukturni i investicijski fondovi, te mogućnost povezivanja planova sa fondovima.

Osnovna problematika kojom se ovaj rad bavi oslanja se na razjedinjenosti Brača na osam samostalnih lokalnih administrativnih cjelina koje međusobno nisu dovoljno povezane i koordinirane te svaka od njih, izuzev općine Milna, ima već izrađene opširne samostalne strateške planove razvoja. Ovaj rad analizira pojedinačne strateške planove, te nastoji utvrditi osnove za zajedničko djelovanje, odnosno mogućnosti uspostavljanja integralnog akcijskog plana povlačenja sredstava iz europskih razvojnih fondova.

1.2. Ciljevi istraživanja

Cilj rada je utvrditi postoji li mogućnost izrade strateškog plana razvoja otoka Brača, odnosno objedinjavanje strateških planova 8 administrativnih područja korištenjem europskih strukturnih i investicijskih fondova.

1.3. Metode rada

Pri izradi rada koristit će se:¹

Metoda analize - raščlanjivanje složenih pojmova na jednostavnije te proučavanje tih dijelova i stavljanje u odnos s cjelinom.

¹ Zelenika, R. (2000): Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, IQ Plus d.o.o., str. 323. - 339.

Metoda sinteze - objašnjavanje stvarnosti putem spajanja jednostavnijih pojmova u složenije te stvaranje jedinstvene, povezane cjeline.

Metoda deskripcije - jednostavno opisivanje ili crtanje uočenih pojava ili pojmova u okolini.

Metoda kompilacije - metoda preuzimanja tuđih rezultata znanstveno - istraživačkog rada, tj. tuđih opažanja i spoznaja.

Induktivna metoda – metoda zaključivanja od pojedinačnog prema općem. Koristit će se za zaključivanje na temelju pročitane literature.

Deduktivna metoda - metoda kojom se od općeprihvaćenih stavova izvode posebni, pojedinačni zaključci. Poput induktivne metode, koristit će se za zaključivanje prilikom donošenja zaključaka nakon pregleda literature.

1.4. Sadržaj rada

Ovaj rad se sastoji od pet ključnih cjelina u kojima se postepeno izlaže problematika rada, odnosno tematika analize mogućnosti strateškog razvoja otoka Brača korištenjem europskih strukturnih i investicijskih fondova.

U uvodu ovog rada se daje definicija predmeta i problema istraživanja te definiranje ciljeva rada i metoda koje su korištene prilikom izrade.

U drugom dijelu dan je pregled prirodnih i gospodarskih obilježja otoka Brača, te temeljeno na njima pokušati usmjeriti rad ka izradi najoptimalnije strategije za njegov razvoj. Nadalje, prezentirani su indeksi razvijenosti 7 općina i grada Supetra, kako bi bilo moguće utvrditi na kojem je razvojnem stupnju otok Brač u odnosu na ostatak Republike Hrvatske. U nastavku je predložen sažetak strateških planova 7 bračkih općina i grada Supetra, uz osnovnu analizu kolika je međusobna usklađenost tih planova i postoji li mogućnost spajanja planova u jedan jedinstveni strateški brački plan.

Treće poglavlje rezervirano je za europske strukturne i investicijske fondove. Prezentirani su ciljevi, fondovi, operativni programi te neki specifični programi vezani za zadanu temu.

U preposljednjem djelu povezana su prethodna dva poglavlja i dano je mišljenje na koje se programe treba aplicirati kako bi se maksimaliziralo korištenje sredstava iz europskih fondova.

U zaključku je dana sinteza svih zaključaka i odgovora na postavljena pitanja.

2. OBILJEŽJA RAZVOJA OTOKA BRAČA

U ovom poglavlju dan je pregled prirodnih i gospodarskih obilježja otoka Brača. Nadalje, prezentirani su indeksi razvijenosti 7 općina i grada Supetra, kako bi bilo moguće utvrditi na kojem je razvojnem stupnju otok Brač u odnosu na ostatak Republike Hrvatske. U nastavku je predložen sažetak strateških planova 7 bračkih općina i grada Supetra, uz osnovnu analizu kolika je međusobna usklađenost tih planova i postoji li mogućnost spajanja planova u jedan jedinstveni strateški brački plan.

2.1. Otok Brač

Brač je najveći srednjodalmatinski otok. Dug je oko 40 km, a širok prosječno 12 km. S ukupnom površinom od 396 km² je treći otok po veličini na Jadranu. Od kopna je Bračkim kanalom (najveće dubine 78 m) udaljen 6 do 13 km. Prema zapadu je od otoka Šolte odvojen Splitskim vratima, a prema jugu od otoka Hvara Hvarskim kanalom (dubine 91 m).²

Porijeklo imena otoka Brača nije u znanosti potpuno utvrđeno. Pretpostavlja se da potječe od ilirskog **brentos** - jelen, budući da su ga Grci zvali Elaphusa od **elaphos** - jelen. Rimski povjesničar Polibije naziva ga Bretia, Plinije Stariji Brattia, a u Antinojevom putopisu iz 4. st. poslije Krista naziva se Bractia. Otok je ucrtan u Ptolomejevu kartu iz 2. st, kao i u **tabulu Peutingerianu**, kartu iz 4. st. (Brattia). Bizantski car Konstantin Porfirogenet ga u svom opisu carstva u 9. st. naziva Barzo i kaže da su on i Hvar "najljepši i najplodniji" među jadranskim otocima.³

Otok je izgrađen od karbonatno-vapnenačkih stijena, a nastao je prije otprilike 100 milijuna godina u razdoblju krede, ali tek u holocenu postaje otok. Erozijom i taloženjem nastale su i druge vrste tla, tako da se danas sastoji od vapnenca, pješčenjaka, breča, gline i crvenice.⁴

Prema zadnjem popisu stanovništva iz 2011., Brač ima 14.434 stanovnika. U srednjem vijeku, kada staro ilirsko-rimsko stanovništvo postupno odumire, prevladava novo stanovništvo Neretljana i osobito Hrvata koji su danas većinski stanovnici otoka Brača. Najzastupljenije je

² <http://braconline.com.hr/brac-po-mjestima.html>, [02.07.2019]

³ Ibid.

⁴ Ibid.

čakavsko narječje u raznim svojim inačicama (čakavski, čakavski, cakavski, cokavski), a na krajnjem istoku otoka se govori štokavskim narječjem. Otok Brač pripada Splitsko-dalmatinskoj županiji, a administrativno je podijeljen na grad Supetar i općine Milna, Sutivan, Nerežišća, Postira, Bol, Pučišća i Selca.⁵

Što se tiče dosadašnjih iskustava u korištenju europskih fondova, gospodarski subjekti ali i druge fizičke i pravne osobe te administrativna područja koristila su ih aplicirajući na programe, koristeći znanje i iskustvo iz vlastitih redova. Osim toga veliku ulogu u korištenju sredstava ima LAG Brač.

Vino i maslinovo ulje su najpoznatiji od poljoprivrednih proizvoda. Procjena je da bi otok uskoro mogao doseći brojku od milijun stabala maslina, te bi proizvodnja maslinovog ulja trebala biti zastupljena s otprilike 20% u ukupnoj proizvodnji Hrvatske.

Uzgoj stoke, posebice ovaca još uvijek je vrlo prisutan. Prepoznatljiv proizvod je izvrzni brački, ovčji sir, kao i druge inačice od ovčjeg mlijeka, a meso od janjetine se priprema na mnogo načina od kojih su najpoznatiji špica i vitalac.

Ribarstvo je također jedna od tradicionalnih kultura otoka, mnoštvo je malih brodica koje svakodnevno isplovljavaju iz luka u potrazi za morskim blagodatima, a tu je i najveće poduzeće za preradu ribe na Jadranu „Sardina“ iz Postira.

Crpljenje i obrada kamena je također tradicionalna djelatnost, posebice zastupljena u Pučišćima, gdje se nalazi najveći kamenolom, poduzeće „Jadrankamen“, te jedina kamenoklesarska škola u Europi, gdje na školovanje dolazi i znatan broj učenika iz cijele Europe i svijeta.

Brodogradnju obavljaju uglavnom fizičke osobe i manji gospodarski subjekti, za potrebe lokalnog stanovništva.

Uza sve spomenute prisutan je i znatan broj malih obrta i poduzeća koje se bave trgovinom, građevinom i raznim uslužnim djelatnostima kako bi se zadovoljile potrebe lokalnog stanovništva i turista u ljetnim mjesecima.

Ipak glavna gospodarska grana i perjanica razvoja bračkog gospodarstva je turizam.

⁵ Ibid.

Supetar i Bol su glavne i najpoznatije turističke destinacije na otoku, ali i u većini drugih općina i mjesta turizam čini znatan dio gospodarstva.

Od turističkih grana, najzastupljeniji je odmarališni turizam, koji je najtraženiji u ljetnim mjesecima upravo zbog očuvanih prirodnih ljepota, klime, čistoće mora, prelijepih plaža, gastronomske ponude i srdačnih domaćina.

U zadnje vrijeme je sve traženiji, kako u RH tako i drugdje, aktivno sportski turizam. Na Braču se zadnjih godina dosta ulaže u izgradnju biciklističkih staza, kao i na ponudi drugih sportskih sadržaja, te sportskih natjecanja.

Velika prednost otoka je i blizina grada Splita, te dobra prometna povezanost. Naime, trajektna linija Split – Supetar vozi desetak puta dnevno, a u ljetnim mjesecima i više. Tu je i trajektna veza Sumartin -Makarska, te katamaran Split – Bol – Jelsa.

Iz svega iznesenog trebalo bi izvući parametre za izradu strateškog plana. Strateški plan je izrada strategije razvoja određenog područja za duže vremensko razdoblje, u našem slučaju bi to trebao biti period od 10 godina, po uzoru na njemačke strateške planove koji su se pokazali vrlo učinkoviti.

Postavlja se pitanje gdje se otok Brač, odnosno njegovi stanovnici vide za 10 godina.

Smatramo, a s obzirom da je turizam glavni pokretač razvoja otoka, uz ostale gospodarske djelatnosti, da bi trebalo postaviti pitanje, kakvu će turisti tražiti destinaciju za 10 godina.

Stara poslovice kaže: „Ne mijenjaj konja koji pobjeđuje“.

Upravo bi to trebao biti odgovor na zadano pitanje.

Dakle, pokušati zaustaviti vrijeme, barem što se tiče prirode, tradicije, kulture i kulturne baštine, a što se tiče turističkih sadržaja, održavanje, poboljšavanje i nadopunjavanje novim.

Turizam nije i nikad nije bio svrha sam sebi. Ako napraviš previše objekata na bazi betona, dolazi do masovnog turizma, a nakon toga izumiranje istog, jer nitko neće doći negdje, samo zato jer ima jeftin smještaj bez sadržaja.

Strategija bi trebala biti usredotočena na pametnom i održivom razvoju, gradnju kamenih smještajnih objekata, malih seoskih nastambi, održavanje tradicionalnih poljoprivrednih, stočarskih i ribarskih kultura, baštinjenju tradicionalnih kulturnih i gastronomskih događanja,

povećanju biciklističkih staza i drugih sportskih sadržaja, te u konačnici izgradnji većih smještajnih objekata, sa pregršt odmarališnih, kulturnih i sportskih sadržaja.

U razgovoru sa mjesnim stanovništvom ustanovili smo bi idealna bila izgradnja velikog kompleksa u centru otoka, kao najpogodnije rješenje nameću se Nerežišća, gdje bi se izgradio hotel, sa olimpijskim bazenom, sportskim terenima, teretanama, saunama, kinom i kulturnom dvoranom.

Izgradnja takvog kompleksa omogućila bi razvoj cijelog otoka, a posebice obradivih i zapuštenih poljoprivrednih površina na kojima bi se gradili manji ugostiteljski objekti, koji bi gostima nudili domaće i autohtone proizvode.

Kompleks bi sa objektima bio povezan biciklističkim stazama, što bi gostima omogućio izbor kakav odmor žele, gastronomski, aktivno sportski, putovanje kroz očuvanu prirodu ili jednostavno odmaranje.

Kompleks bi imao i veliki doprinos u zadržavanje stanovništva na otoku, a posebice mladih, koji bi ga u zimskim mjesecima mogli koristiti za sportske, glazbene, kulturne i druge aktivnosti.

2.2. Indeks razvijenosti općina

U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 147/14 i 123/17; u daljnjem tekstu Zakon), Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije provodi postupak ocjenjivanja i razvrstavanja svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj prema indeksu razvijenosti. Za izračun indeksa razvijenosti koriste se slijedeći pokazatelji:

1. prosječni dohodak po stanovniku,
2. prosječni izvorni prihodi po stanovniku,
3. prosječna stopa nezaposlenosti,
4. opće kretanje stanovništva,
5. stupanj obrazovanosti stanovništva (tercijarno obrazovanje),
6. indeks starenja.

Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj koji se računa kao prilagođeni prosjek standardiziranih vrijednosti društveno-gospodarskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti JLP(R)S-a u određenom razdoblju.⁶

Indeks razvijenosti omogućava mjerenje stupnja razvijenosti JLP(R)S-a u Republici Hrvatskoj. Razvrstavanje odnosno kategoriziranje svih teritorijalnih jedinica prema razvijenosti temelji se na suvremenom shvaćanju regionalne politike koja, premda koncentrirana na najmanje razvijena područja, potiče razvoj cjelokupnog državnog teritorija. Kategorizacija svih teritorijalnih jedinica omogućuje kvalitetnije uređenje ključnog pitanja razine regionalnih razvojnih poticaja. Izravnim povezivanjem razine regionalnih razvojnih poticaja s razinom razvijenosti, dobiva se kvalitetni okvir poticanja razvoja svih lokalnih i županijskih jedinica u skladu sa stupnjem razvijenosti pojedine jedinice. Također, ovaj pristup omogućuje uključivanje i isključivanje jedinica iz sustava potpomognutih područja sukladno promjenama stupnja razvijenosti.⁷

Razvrstavanje jedinica područne (regionalne), odnosno lokalne samouprave u skupine razvijenosti prema ostvarenoj vrijednosti indeksa razvijenosti vrši se u skladu s člankom 34., odnosno 35. Zakona. Prema novom modelu, JLP(R)S-i se razvrstavaju u skupine razvijenosti pomoću distribucije ranga, pri čemu se uvijek polazi od prosječnog praga razvijenosti (indeks 100). Skupine razvijenosti predstavljaju jednake dijelove (polovine, odnosno četvrtine) u razdiobi po veličini uređenih nizova iznadprosječnih i ispodprosječnih vrijednosti indeksa razvijenosti za jedinice područne (regionalne), odnosno lokalne samouprave.⁸

Jedinice područne (regionalne) samouprave razvrstavaju se u četiri skupine:⁹

- u I. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave
- u II. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave

⁶ <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/112>, [02.07.2019]

⁷ Ibid.

⁸ <https://www.zakon.hr/z/239/Zakon-o-regionalnom-razvoju-Republike-Hrvatske>, [03.07.2019]

⁹ Ibid.

- u III. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave
- u IV. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave.

Jedinice lokalne samouprave razvrstavaju se u osam skupina:¹⁰

- u I. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u II. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u III. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u IV. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u V. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u VI. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u VII. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u VIII. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave.

U skladu s člankom 36. Zakona **status potpomognutih područja imaju sva područja ispod prosjeka razvijenosti Republike Hrvatske** odnosno I.-IV. skupina jedinica lokalne samouprave i I.-II. skupina jedinica područne (regionalne) samouprave.

¹⁰ Ibid.

Tablica 1. Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za izračun indeksa razvijenosti prema novom modelu izračuna na lokalnoj razini (razdoblje 2014.-2016.)

	Jedini ca lokaln e samo uprav e JLS	Župan ija	Raz vojn a skup ina JLS	Indek s razvij enosti JLS	Vrijednost osnovnih pokazatelja za JLS						Vrijednost standardiziranih pokazatelja za JLS					
					Prosječni dohodak po stano vniku	Prosječni izvor ni priho di po stano vniku	Prosječna stopa nezapo slenosti	Opće kretanje e stanovni štva (2016./ 2006.)	Indeks star enja (2011. = 100)	Stupanj obraz ovanja (VSS 2011. = 100)	Prosječni dohodak po stano vniku	Prosječni izvor ni priho di po stano vniku	Prosječna stopa nezapo slenosti	Opće kretanje e stanovni štva (2016./ 2006.)	Indeks star enja (2011. = 100)	Stupanj obraz ovanja (VSS 2011. = 100)
1	Bol	Splitsko - dalmatinska	8	112,946	30.710,92	8.929,96	0,0741	112,25	131,9	0,2139	109,91	133,33	110,65	115,75	100,41	112,81
2	Sutivana	Splitsko - dalmatinska	8	112,122	29.971,57	10.186,89	0,1052	129,10	262,5	0,2715	108,76	139,72	107,46	129,57	83,20	121,12
3	Supetar	Splitsko - dalmatinska	8	109,358	30.407,27	4.365,98	0,0965	115,35	156,7	0,2305	109,44	110,11	108,36	118,29	97,14	115,21
4	Postira	Splitsko - dalmatinska	7	106,924	28.163,78	3.982,79	0,0830	104,00	139,6	0,1950	105,93	108,16	109,73	108,98	99,40	110,09
5	Milina	Splitsko - dalmatinska	7	105,898	28.665,27	4.981,55	0,1020	115,02	242,5	0,1911	106,72	113,24	107,80	118,02	85,84	109,53
6	Pučića	Splitsko - dalmatinska	6	102,496	26.396,19	2.592,33	0,1211	98,61	127,5	0,1223	103,18	101,08	105,84	104,56	100,99	99,60
7	Nerežišća	Splitsko - dalmatinska	6	102,384	26.623,16	3.285,75	0,1132	109,24	202,2	0,1105	103,53	104,61	106,65	113,28	91,15	97,89
8	Selca	Splitsko - dalmatinska	5	101,098	24.838,65	2.835,92	0,1166	98,94	215,1	0,1585	100,74	102,32	106,30	104,84	89,45	104,82

Izvor:

https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages//O%20ministarstvu/Regionalni%20razvoj/indeks%20razvijenosti/Vrijednosti%20indeksa%20razvijenosti%20i%20pokazatelja%20za%20izra%C4%8Dun%20indeksa%20razvijenosti_jedinice%20lokalne%20samouprave.pdf

Prema vrijednosti indeksa razvijenosti otok Brač ima prosječni indeks od 6,875 što ga svrstava u sam vrh 7. skupine pokazatelja. To bi značilo da ne zaostaje puno po razvoju od najrazvijenijih hrvatskih područja.

Indeks razvijenosti za 2016 godinu u odnosu na 2014, kod svih područja bilježi pozitivan rast i to u postocima kako slijedi:

Bol 12,9%, Sutivan 12,10%, Supetar 9,30%, Postira 6,90%, Milna 5,80%, Pučišća 2,40%, Nerežišća 2,30%, Selca 1,00 %.

Iz indeksa razvijenosti da se i zaključiti da se najviše razvijaju upravo područja kojima je turizam vodeća gospodarska djelatnost.

Što se tiče trenutnog stanja razvijenosti u odnosu na ostatak RH prednjače Bol, Supetar i Sutivan kao najrazvijenija administrativna područja, zatim Postira i Milna koji spadaju u drugu skupinu. Pučišća i Nerežišća su u trećoj skupini, doku su Selca najnerazvijenija u odnosu na ostale, ali ipak sa indeks 5 što znači da su ipak iznad prosjeka RH.

Većina administrativnih područja bilježi pozitivan prirodni prirast stanovništva.

Pokazatelji upućuju na to da je otok Brač vrlo dobro razvijen otok, što je vidljivo i jednostavnim promatranjem.

2.3. Strateški planovi razvoja jedinica lokalne samouprave otoka Brača

Već godinama javlja se problem cjelovitosti strateških planova u pojedinim gradovima, naime, rijetki su primjeri međusobne suradnje i koordiniranosti jedinica lokalne samouprave na razradi zajedničkih razvojnih programa i projekata. Navedena problematika je osobito izražena na otocima budući da otoci koji geografski čine jednu cjelinu najčešće nemaju zajednički razvojni plan. Na otoku Braču postoji 7 prostornih planova, a ne postoji prostorni plan otoka Brača.¹¹ Zbog problema cjelovitosti planova već godinama provodi edukacijski program „EU škola“ koji je namijenjen zaposlenicima jedinica lokalne i regionalne

¹¹ <http://www.rera.hr/upload/stranice/2017/02/2017-02-09/34/nacrtupanijskerazvojnestrategije.pdf>, str.73, [27.08.2019]

samouprave, javnih institucija i organizacija, ali i svima onima koji žele osposobiti svoje zaposlenike praktičnim znanjima za pripremu i provedbu EU projekata te strateško planiranje.

Strateški planovi 7 administrativnih područja su dosta opširni. Većinom su predložene analize trenutnog stanja, sa brojnim relevantnim informacijama iz kojih je vidljivo u kojem smjeru bi se trebala kretati izrada strateškog plana. Sadrže brojne elemente koje su potrebne za povlačenje sredstava iz europskih strukturnih i investicijskih fondova, kao što su swot analiza, analize dionika, logičke matrice, ciljeve, prioritete i mjere.

S obzirom na opširnost planova, sažetak će biti predložen kroz ciljeve i prioritete, ili ciljeve i projekte ukoliko su navedeni, u suprotnom će biti predloženi ključni dijelovi planova u kojima se navode ciljevi ili će jednostavno biti opisani sažetkom. Nakon toga će biti predložena tablica sa sažetkom strateških ciljeva i projekata.

Sažetak strateških planova 8 bračkih administrativnih jedinica i to:

1. općina Bol,
2. općina Nerežišća,
3. općina Postira,
4. općina Pučišća,
5. općina Sutivan,
6. općina Selca
7. općina Milna,.
8. grad Supetar, uz osnovnu analizu kolika je međusobna usklađenost tih planova i postoji li mogućnost spajanja planova u jedan jedinstveni strateški brački plan.

Strategija razvoja općine Bol

Strategija razvoja općine Bol odnosi se na razdoblje 2014. do 2020. Međutim u strategiji se za pojedine analize i projekcije koristila ponekad kao startna godina 2012, a ponekad 2013. ovisno o dostupnim pokazateljima. Glavna područja obuhvata sadržaja strategije su:

- analiza stanja,
- polazne osnove razvoja općine Bol,
- strategija razvoja općine Bol,

- provedba strategije razvoja općine Bol.¹²

U prilogu strategije nalaze se sljedeći prikazi:

- Strategija Europa 2020.
- Prostorni plan uređenja općine Bol
- Strategija turističkog razvoja destinacije Bol¹³

U analizi stanja date su analize kretanja, problemi i mogućnosti u područjima: prirodne osnove, stanovništva, gospodarstva i zaštite prirode i kulturne baštine. U polaznim osnovama razvoja obrađena je valorizacija prirodnih i stvorenih resursa, zatim mišljenja i stavovi različitih interesnih skupina Općine Bol i SWOT analiza. U dijelu strategije razvoja dana je vizija razvoja, ciljevi i mjere razvoja te koncepcija razvoja po djelatnostima s projekcijom rasta BDP-a. Prirodni uvjeti razvoja na Bolu su veoma pouzdan faktor razvoja napose turizma i poljoprivrede. U povoljne elemente ubrajamo more, plaže, klimu i prostor koji su relativno dobro sačuvani i otvoreni za budući razvoj. Stanovništvo iskazuje od 1961. godine stabilan rast, sa stabilnom demografskom strukturom koji će s gledišta tih trendova biti pozitivan čimbenik razvoja općine Bol. Turistički potencijali Bola su ogromni, ali nedovoljno iskorišteni. Turizam još uvijek ima izraziti sezonski karakter sa niskim stupnjem korištenja kapaciteta (29%). Očito da koncept turizma treba mijenjati. U pristupu razvoju postoje izrazito različiti koncepti. Treba obogatiti turistički proizvod i obnoviti zapuštene kapacitete. Postojeći turistički proizvod počiva na odmarališnom proizvodu. Turizam općine treba usmjeriti prema bračkim velerima kao i prema moru i prekomorju. Poljoprivreda općine se uglavnom svodi na proizvodnju vina, iako postoje i druge mogućnosti a posebno s gledišta eko-proizvodnje hrane.

Strategija razvoja Općine Bol od 2014. do 2020. godine 7 Centar za integralni razvoj srednjodalmatinskih otoka d.o.o. U strukturi gospodarstva dominiraju poduzetnički subjekti u kojima je zaposlen 791 djelatnik. Ukupni prihod je porastao u odnosu na prethodnu godinu za 11,6%. Međutim mogućnosti su mnogo veće te se uspjeh u toj domeni ne ocjenjuje znatno uspješnim pogotovo zato što među tim jedinicama postoji gotovo 50% gubitaka. Valorizacija prirodnih i stvorenih resursa ukazuje na vrlo bogate vrijednosti koje su još neiskorištene, to se prvenstveno odnosi na prirodne resurse. Pored prirodnih resursa tu su još kulturna baština, zračna luka, geoprometni položaj i stanovništvo. Stavovi građana uglavnom ukazuju na

¹² <https://www.opcinabol.hr/pdf/strategija.pdf>, str. 6. [30.09.2019]

¹³ Ibid.

mnogo veće šanse u razvoju turizma te na određene zahvate u luci i u obnovi zapuštenih turističkih kapaciteta. SWOT analiza ukazuje na veliku snagu i mogućnosti razvoja, ali također ukazuje i na opasnosti koje nosi sa sobom spontani i nekontrolirani razvoj. Zapravo je važno znati da postoje vrlo određene zapreke u razvoju koje mogu negativno utjecati na budući razvoj. Radi toga se upozorava na nužnost upravljanja razvojem. U viziji razvoja se naglašava značenje turizma za njegovu budućnost. Turizam se definira kao temelj integralnog razvoja visoke nacionalne i internacionalne prepoznatljivosti. U ciljevima razvoja se naglašava nužnost:

- upravljanja razvojem,
- unapređenje razvoja turizma,
- razvoj infrastrukture,
- porast stanovništva,
- razvoj gospodarskih procesa u međuodnosu sa širim prostorima,
- razvoj mreže institucija u kulturi te
- razvoj odgovornog i održivog razvoja poduzetništva.

Predviđa se da će ukupni prihod svih subjekata općine, od 251.981.000 kuna u 2012. godini porasti na 370.800.000 kuna u 2020. godini. Odnosno da će BDP po stanovniku porasti od 154.000 u 2012. godini na 216.250 kn u 2020.godini. Stopa rasta BDP-a je 5% prosječno godišnje. Pored te prognoze također se predviđa da će broj stanovnika porasti uz prosječnu stopu od 1,0% na 1.780 stanovnika. Također se predviđa da će suma investicija biti oko 15% prosječno godišnje od ukupnog BDP-a. U strategiji provedbe naglašava se cilj da se putem prioritetnih mjera izraženih u poglavlju ciljeva razvoja uključi princip održivog razvoja i zaštite okoliša kako bi se dostigli standardi Europske unije.¹⁴

Strategija razvoja općine Nerežišća

Ciljevi razvoja Općine Nerežišća:

1. Povećanje broja stanovnika i kvalitete života Temeljni cilj razvoja je omogućiti preduvjete za povratak Nerežiščana, ostanak mladih ljudi na otoku te doseljavanje novih obitelji uz diversifikaciju i povećanje obima usluga i sadržaja za stanovnike i goste

¹⁴ <https://www.opcinabol.hr/pdf/strategija>, op.cit., str 6.-8.

2. Razvoj i jačanje gospodarstva i gospodarstvenika na području Općine Nerežišća Razvoj i jačanje gospodarstva kroz razvoj poslovnih zona, razvoj turizma i jačanje poljoprivrede i stočarstva

3. Jačanje administrativne uprave i organizacija civilnog društva Jačanje kapaciteta lokalne samouprave za kvalitetniji razvoj i usluge stanovnicima te jačanje organizacija civilnog društva.

Program projekata Kroz izradu strateškog programa projekata sagledane su sve potrebe Općine te pretočene u popis željenih rezultata. Ovaj popis je zatim revidiran i evaluiran te sažet i usmjeren na projekte čija realizacija je ostvariva u planiranom vremenskom periodu koji su dalje označeni prema odgovarajućim temama koje pokrivaju. Ovako suženi popis projekata predstavljao je polaznu točku za daljnju razradu svakog pojedinog projekta u smislu potrebnih aktivnosti, dokumentacije i radova. Za svaku aktivnost svakog od projekata utvrđeni su financijski iznosi koji su zatim alocirani u odgovarajuće proračunsko razdoblje. Ovako sažeti financijski plan nadopunjen je razlučivanjem potrebnih sredstava na vlastita sredstva lokalne razine (planirana sredstva Općine i pomoći regionalne razine) i planirana sredstva iz vanjskih izvora (investitori, EU fondovi i sredstva središnje države). Za sve projekte su identificirani izvori financiranja iz sredstava nacionalne razine (programi nacionalnih ministarstava) i iz fondova Europske Unije. Nadalje projekti su podijeljeni prema važnosti ostvarenja za razvojne ciljeve Općine u 11 prioriternih projekata i ostale projekte. Zbog važnosti, za 11 prioriternih projekata su pripremljeni projektni sažeci koji sadržavaju sve bitne informacije o projektu koji su na taj način unaprijed pripremljeni za uvrštenje u baze projekata za bespovratna financiranja lokalne ili nacionalne razine. Cjelokupni proces identifikacije projekata, evaluacije i valorizacije proveden je uz maksimalnu uključenost Općine Nerežišća, općinskog vijeća, načelnika Općine i pročelnika jedinstvenog upravnog odjela. Izuzetno je važno da su projekti koji su uključeni u Strateški program stvarna želja i potreba lokalne zajednice, jer samo ulaganje i razvijanje u ono što ispunjava potrebe i želje zajednice može biti smisleno i uspješno. Nadalje kroz ovaj dokument prezentirati će se rezultati ovog procesa, dok je stvarni rezultat ovog programa projektna baza koju će Općina dalje koristiti, nadopunjavati i ažurirati. To je temeljni alat zahvaljujući kojem će moći kvalitetno i pravodobno pripremati programe, projektnu dokumentaciju prijave na natječaje te osigurati sredstva koja su preduvjet ostvarenja svega zacrtanog i popisanog.

1. Uređenje i izgradnja infrastrukture poslovne zone Balun
2. Uređenje i izgradnja Vrpovje infrastrukture za područje "Smrka"
3. Dovršetak županijske ceste "Nerežišća - Planica - Murvica _Bol"

4. Priprema lokacije za realizaciju investicije u zdravstveni turizam
5. Priprema lokacije za realizaciju investicije u turizam "Kneže Ravan"
6. Farska Uređenje centra Nerežišća - Trg sv. Petra
7. Infrastrukturno opremanje izdvojenog dijela naselja Nerežića,
8. Uređenje interpretativnog centra u Dračevici
9. Izgradnja mrtvačnice u Nerežišćima
10. Projekt sportskog centra "Nerežišća"
11. Izgradnja prometnice kroz "Bazen za eksploataciju kamena Donji Humac"
12. Uređenje i izgradnja infrastrukture poslovne zone Dumanići - Donji Humac
13. Priprema dokumentacije, izgradnja i operativni rad LNT "Smrka"
14. Priprema lokacije za realizaciju investicije u turizam "Smrka"
15. Integralno rješenje odvodnje i oborinske odvodnje "Nerežišća"
16. Osnivanje i izgradnja etno muzeja "Blatačka kuća"
17. Pristupna cesta za Pustinjački samostan "Blaca"
18. Projekt polivalentne dvorane "Boćarski dom"
19. Uređenje društvenog doma "Golubijera" - Dračevica
20. Uređenje novog građevinskog područja naselja Nerežišća - Kukuriku
21. Priprema lokacije za realizaciju investicije u turizam "Planica"
22. Uređenje i mapiranje mreže poljskih puteva i staza
23. Proširenje groblja Humac
24. Uređenje šetnice uz prometnicu Nerežića - Humac
25. Energetski učinkovita Općina Nerežišća
26. Razvoj lovstva i lovnog turizma
27. Program zapošljavanja žena
28. Uređenje trga u Donjem Humcu
29. Uređenje trga u Dračevici
30. Nabava komunalnog vozila¹⁵

Strategija razvoja općine Postira

VIZIJA

Uprava Općine Postira želi pružanjem kvalitetnih i svima dostupnih javnih usluga, opravdati povjerenje zainteresiranih strana: građana, subjekata u društvenim djelatnostima,

¹⁵ <http://www.nerezisca.hr/images/stories/doc2015/strateskiprogram.pdf>, str. 5.-8., [27.09.2019]

gospodarskim subjektima, poslovnim partnerima, nevladinim organizacijama i turistima posjetiteljima Općine Postira. Na području Općine Postira je razvijena poljoprivreda i ribarstvo, te je želja da Postira postanu mjesto vrhunske ekološke proizvodnje zdrave hrane i kao takvo turistička destinacija visokog društvenog standarda u okvirima uravnoteženog održivog razvoja, prepoznatljiva u Hrvatskoj i svijetu po očuvanoj kulturnoj i povijesnoj baštini i kvalitetnim smještajnim kapacitetima. Želimo da se kroz poljoprivredu, ribarstvo, male proizvodne pogone, uslužne obrte, obiteljska poljoprivredna gospodarstva, obiteljske hotele i pansionere omogući kontinuirano zapošljavanje mladog obrazovnog kadra, te da razvijena komunalna, prometna i energetska infrastruktura, visoka razina obrazovne, zdravstvene, te športsko-rekreacijske infrastrukture čine Općinu Postira ugodnim za življenje i poželjnim za boravak. Razvojna strategija Općine Postira za razdoblje od 2014. do 2020. godine 29 Za ovakav status Općine i njegov budući kontinuitet razvoja Općinska uprava ima veliku odgovornost i obvezu brzog, transparentnog i učinkovitog djelovanja u opsluživanju zainteresiranih strana.¹⁶

MISIJA

Općinska uprava Općine Postira obavljanjem poslova iz samoupravnog djelokruga, na zakonit, učinkovit, ekonomičan i transparentan način unapređuje kvalitetu života i rada na području Općine Postira svim svojim građanima pružanjem izvrsne usluge, omogućavanjem participacije u odlučivanju, odgovornim upravljanjem javnim dobrima, protokom informacija, te nadasve ljubaznim i efikasnim radom administracije.¹⁷

CILJEVI

oblikovati kvalitetno okruženje za domicilno stanovništvo i posjetitelje,

- učiniti mjesto atraktivnim za život mlađoj populaciji,
- oblikovati prepoznatljivi identitet mjesta,
- poticati zajedništvo i svijest o značenje jasnog identiteta,
- kontrolirati i poticati, inovativnim pristupom interpretacije identiteta,
- poboljšati međuopćinsku suradnju na otoku i širem okruženju,
- poboljšati informiranost i stručnu naobrazbu korištenjem novih medija,
- profilirati ponudu kroz obnovu stare i uvođenje nove proizvodnje,

¹⁶ http://www.opcina-postira.hr/images/RAZVOJNA_STRATEGIJA_OPĆINE_POSTIRA.pdf, str. 28.-29., [27.09.2019]

¹⁷ Ibid.

- stvoriti uvjete za smještaj i prilagođavanje nove radne populacije,
- poboljšati raspolaganje, upravljanje i korištenje imovine u vlasništvu Općine,
- povećati naplatu prihoda koji pripadaju Općini,
- poboljšati uvjete za efikasnu protupožarnu i civilnu zaštitu,
- poboljšati zbrinjavanje socijalno ugroženih osoba i obavljanje poslova socijalne skrbi,
- uređenje svih naselja Općine, kvaliteta stanovanja i komunalne djelatnosti, očuvanje komunalnog reda,
- izgradnja objekata i uređenje komunalne infrastrukture i osiguranje uvjeta za održivi razvitak komunalnih djelatnosti,
- integracija sustava financijskog upravljanja i kontrola u poslovne procese radi jačanja upravljačke strukture u upravljanju rizicima koji utječu na ostvarivanje ciljeva uz jasno definiranje ovlasti i odgovornosti u poslovnim procesima,
- poboljšati uvjete u oblasti predškolskog uzrasta, odgoja i osnovnog obrazovanja, primarne zdravstvene zaštite, kulture, tjelesne kulture i športa te poticanje primjene djelotvornih mjera radi zaštite životnog standarda,
- povećati promicanje poduzetničkih aktivnosti uvažavajući lokalne posebnosti i poštivanje prirodnih i prostornih mogućnosti.¹⁸

Strategija razvoja općine Pučišća

Ciljevi su želje, a mjere postupci kojima će se doći do ispunjenja želja. Unutar svakog specifičnog cilja utvrđene su po dvije mjere koje omogućuju njegovo ispunjenje.

- rast broja stanovnika, preokretanje trenda depopulacije,
- unaprijediti kvalitetu života stanovnika i povećati privlačnost Općine Pučišća za život,
- učinkovita i transparentna javna uprava koja osigurava kvalitetnije javne usluge i razvija kulturne, društvene i sportske sadržaje,
- osigurati stambeno zbrinjavanje i dostupnost kvalitetnog obrazovanja i cjeloživotnog učenja svim stanovnicima Općine Pučišća,
- poboljšati komunalnu opremljenost i nivo usluga na području Općine,
- rekonstrukcija komunalne infrastrukture, posebno odvodnje oborinskih i otpadnih voda,
- izgradnja nove komunalne infrastrukture u novim građevinskim područjima naselja,

¹⁸ Ibid.

- zaštita i unapređenje stanja okoliša,
- uspostava učinkovitog sustava za gospodarenje otpadom,
- povećanje energetske učinkovitosti u Općini Pučišća,
- održivi razvoj gospodarstva s naglaskom na kamenarstvo,
- održivi razvoj djelatnosti eksploatacije i obrade kamena,
- osiguranje prostorno-planskih preduvjeta za otvaranje novih eksploatacijskih polja arhitektonsko-građevnog kamena i infrastrukturno opremanje,
- očuvanje tradicije ručne obrade kamena i ulaganje u razvoj Klesarske škole,
- održivi razvoj ekološke poljoprivrede, marikulture i ribarstva,
- olaganje u programe edukacije i zaštite autohtonih proizvoda,
- program poticanja ekološke poljoprivrede, povezivanje područja za poljoprivredu i formiranja novih sadržaja,
- održivi razvoj obrta i malog poduzetništva uz osiguranje poticajnog okruženja za ulaganje i poduzetništvo,
- infrastrukturno opremanje gospodarskih zona malog poduzetništva,
- razvoj potporno - savjetodavne infrastrukture za poduzetništvo i ulaganja Kontakt podaci: mob: +385 95 9007224 mail: iris@mpi-group.de web: www.mpi-group.de,
- razvoj turizma i mreže djelatnosti u službi turizma,
- prostorno plansko uređenje i infrastrukturno opremanje prostora za razvoj turizma,
- izrada Urbanističkih planova uređenja za područja namijenjena za turizam,
- infrastrukturno opremanje područja za razvoj turizma,
- razvoj posebnih oblika turizma,
- poticanje razvoja malih obiteljskih hotela, robinzonskog i pustolovnog turizma,
- osiguranje preduvjeta za razvoj nautičkog i golf turizma,
- razvoj destinacije i sadržaja,
- očuvanje i prezentacija kulturnih i prirodnih dobara,
- uređenje javnih prostora i sadržaja,
- prometna povezanost Općine,
- poboljšanje cestovne povezanosti i infrastrukture,
- izgradnja novih prometnica na području Općine,
- održavanje, sanacija i rekonstrukcija postojećih prometnica i čvorišta,
- izgradnja i poboljšanje infrastrukture za pomorski i zračni promet,
- izgradnja i uređenje luka u Općini Pučišća,
- izgradnja infrastrukture zračnog prometa,

- poboljšanje uvjeta putničkog prometa ,
- poboljšanje uvjeta autobusnog prijevoza stanovnika i gostiju,
- razvoj pomorskog putničkog prometa na teritoriju Općine.¹⁹

Strategija razvoja općine Sutivan

Sukladno viziji i misiji te ciljevima EU postavljena su četiri strateška cilja Općine Sutivan do 2020. godine:

CILJ 1: Unapređenje cjelokupnog infrastrukturnog sustava općine.

CILJ 2: Unapređenje cjelokupne društvene infrastrukture i životnog standarda.

CILJ 3: Razvoj lokalnog gospodarskog okruženja temeljenog na načelima održivog razvoja.

CILJ 4: Revitalizacija i valorizacija prirodne i kulturne baštine.²⁰

Za svaki prioritet određene su mjere preko kojih će se prioriteti ostvariti. Sukladno definiranim strateškim ciljevima Općine Sutivan do 2020. određeni su sljedeći prioriteti:

CILJ 1: Unapređenje cjelokupnog infrastrukturnog sustava općine.

PRIORITET 1.1: Unapređenje prometne infrastrukture .

PRIORITET 1.2: Sustavna izgradnja i unapređenje vodoopskrbe, odvodnje te pročišćavanja otpadnih voda.

PRIORITET 1.3: Sustavno upravljanje energijom na načelima održivog razvoja uz povećanje udjela alternativnih izvora energije.

PRIORITET 1.4: Održivo upravljanje otpadom.

PRIORITET 1.5: Unapređenje IKT infrastrukture .

PRIORITET 1.6: Izgradnja sustava za upravljanje elementarnim nepogodama i prirodnim katastrofama.²¹

CILJ 2: Unapređenje cjelokupne društvene infrastrukture i životnog standarda..

PRIORITET 2.1: Obnova i razvoj cjelokupne društvene infrastrukture.

PRIORITET 2.2: Jačanje kapaciteta Općine.

¹⁹ <http://www.pucisca.hr/images/stories/novosti/2014/Konačni%20prijedlog-Strateški%20program%20projekata%20Općine%20Pučišća%20za%20razdoblje%20od%202014.%20do%202020.%20godine.pdf>, [27.09.2019]

²⁰ https://www.sutivan.hr/wp-content/uploads/2016/04/Strateski-razvojni-program-Općina-Sutivan_2016-2020.pdf, str. 64, [27.09.2019]

²¹ Ibid., str. 64.-65.

PRIORITET 2.3: Poboljšanje poslovanja organizacija civilnog društva te unapređenje i provođenje mjera socijalne politike.

PRIORITET 2.4: Usklađivanje razvoja ljudskih potencijala s potrebama gospodarstva te omogućavanje kvalitetnog cjeloživotnog obrazovanja i osposobljavanja.

PRIORITET 2.5: Pronatalitetna politika i zadržavanje lokalnog stanovništva.²²

CILJ 3: Razvoj održivog i konkurentnog gospodarskog okruženja.

PRIORITET 3.1: Razvoj poslovnih zona.

PRIORITET 3.2: Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja.

PRIORITET 3.4: Razvoj poljoprivrednih djelatnosti, ribarstva i marikulture na načelima održivog razvoja.²³

CILJ 4: Revitalizacija i valorizacija prirodne i kulturne baštine.

PRIORITET 4.1: Očuvanje, promocija i kontinuirano unapređivanje stanja okoliša te valorizacija prirodnih vrednota.

PRIORITET 4.2.: Zaštita, promocija te valorizacija materijalnih i nematerijalnih kulturnih dobara.²⁴

Strategija razvoja općine Selca

Sukladno viziji i misiji te ciljevima EU postavljena su četiri strateška cilja Općine Selca do 2020. godine:

CILJ 1: Održivi razvoj komunalne i javne infrastrukture.

CILJ 2: Razvoj održivog i konkurentnog gospodarskog okruženja.

CILJ 3: Jačanje ljudskih potencijala uz povećanje socijalne kohezije te općeg društvenog standarda.

CILJ 4: Održivo upravljanje kulturnom i prirodnom baštinom.²⁵

Za svaki definirani strateški cilj određeni su prioriteti koji predstavljaju određene komponente pri ispunjenju ciljeva. Pojednostavljeno, prioriteti su specifični ciljevi na koje se glavni cilj

²² Ibid., 65.-66.

²³ Ibid., 67.

²⁴ Ibid., 68.

²⁵ <http://www.selca.hr/novosti/strategija-razvoja-turizma-opcine-selca.php#.XY4o2kYzaUl>, str. 54.-55., [27.09.2019]

dijeli, od kojih je svaki jednako važan bez obzira na redoslijed pisanja. Za svaki prioritet određene su mjere preko kojih će se prioriteti ostvariti. Sukladno definiranim strateškim ciljevima Općine Selca do 2020. određeni su sljedeći prioriteti:

CILJ 1: Održivi razvoj komunalne i javne infrastrukture.

PRIORITET 1.1. Razvoj i obnova prometne infrastrukture.

PRIORITET 1.2. Razvoj sustava vodoopskrbe, odvodnje te pročišćavanja otpadnih voda.

PRIORITET 1.3. Unapređenje energetske učinkovitosti te povećanje udjela obnovljivih izvora energije.

PRIORITET 1.4. Održivo upravljanje otpadom.

PRIORITET 1.5. Unapređenje IKT infrastrukture.

PRIORITET 1.6: Izgradnja sustava za upravljanje elementarnim nepogodama i prirodnim katastrofama.²⁶

CILJ 2: Razvoj održivog i konkurentnog gospodarskog okruženja.

PRIORITET 2.1. Izgradnja i razvoj poduzetničke infrastrukture i poticajnog poduzetničkog okruženja.

PRIORITET 2.2. Daljnji razvoj postojećih te razvoj potencijalnih selektivnih oblika turizma na načelima održivosti uz snažnu promociju.

PRIORITET 2.3. Razvoj i promocija poljoprivrednih aktivnosti i ribarstva temeljenih na novim tehnologijama i inovacijama.

PRIORITET 2.4. Povećanje konkurentnosti poduzetništva i obrtništva.²⁷

CILJ 3: Jačanje ljudskih potencijala uz povećanje socijalne kohezije te općeg društvenog standarda.

PRIORITET 3.1. Unapređenje cjelokupne društvene infrastrukture .

PRIORITET 3.2. Jačanje poslovanja organizacija civilnog društva uz adekvatne mjere socijalne politike.

PRIORITET 3.3. Ostvarivanje ljudskih potencijala putem kvalitetnog cjeloživotnog obrazovanja i osposobljavanja te usklađivanje s potrebama na tržištu rada.

PRIORITET 3.4. Povećati kapacitete Općine te stvoriti prepoznatljivost kako na domaćem tako i na inozemnom tržištu.

PRIORITET 3.5: Pronatalitetna politika i zadržavanje lokalnog stanovništva.²⁸

²⁶ Ibid., str. 56.-57.

²⁷ Ibid., str. 57.-58.

CILJ 4: Održivo upravljanje kulturnom i prirodnom baštinom.

PRIORITET 4.1 Revitalizacija, valorizacija i promidžba prirodne baštine.

PRIORITET 4.2. Revitalizacija, valorizacija i promidžba materijalne i nematerijalne kulturne baštine.²⁹

Strateški plan razvoja općine Milna

Općina Milna još nema izrađeni strateški plan.

Planiranje turističkog razvoja, bez obzira da li se radi o novim destinacijama ili, kao što je to slučaj s gradom Supetrom, o destinacijama koje već imaju dugu turističku tradiciju i afirmirane su na turističkom tržištu, uvijek započinje s detaljnom analizom postojećeg stanja. Takva analiza je neophodna kako bi se dobila što jasnija slika o stanju turističkih resursa i atrakcija, turističke infrastrukture i suprastrukture te ostalih razvojnih čimbenika koji u najvećoj mjeri određuju, kako smjer tako i intenzitet razvoja turizma na nekom prostoru.

Analizom postojećeg stanja grada Supetra obuhvaćeni su svi elementi važni za razvoj turizma kao što su geografska, prostorna i prometna obilježja destinacije, stanje turističke ponude i potražnje, trendovi na turističkom tržištu, prostorno planska dokumentacija, interesne skupine i sl. Temeljem analize postojećeg stanja, ali i informacija prikupljenih tijekom strateških radionica s dionicima turističkog razvoja, napravljena je i SWOT analiza kojoj je glavna funkcija da na sažet i pregledan način prikaže sve prednosti i nedostatke ali i prilike i prijetnje mogućeg i željenog razvoja grada Supetra kao tržišno prepoznatljive, poželjne i konkurentne turističke destinacije.

Analiza postojećeg stanja i SWOT analiza pokazale su da grad Supetar, bez obzira na kontinuirani porast broja dolazaka i noćenja turista, trenutno svoje turističke resurse i atrakcije ne koristi na tržišno optimalan način, odnosno da trenutno dosegnuti stupanj razvoja turističkog destinacijskog proizvoda grada Supetra nije u mogućnosti u potpunost udovoljiti visokim standardima međunarodnog turističkog tržišta. Tome u prilog govori i podatak da je u zadnjih deset godina porast turističkog prometa na području grada Supetra bio ispod prosjeka Splitsko-dalmatinske županije.

²⁸ Ibid., str. 59.-60.

²⁸ Ibid., str. 60.

Među najvažnije nedostatke razvoja turizma na području grada Supetra moguće je ubrojiti visoku sezonalnost turističke potražnje, visok udio privatnog smještaja u ukupnoj strukturi smještajnih kapaciteta, neravnomjeran razvoj turizma na cijelom području Grada, nedovoljno valorizirano zaleđe grada Supetra, nisku prepoznatljivost Supetra kao turističke destinacije u neposrednom konkurentskom okruženju, manjak novih i inovativnih turističkih proizvoda i sl. Stoga je prepoznata potreba za definiranjem nove vizije razvoja turizma grada Supetra te definiranjem kako novih strateških odrednica razvoja turizma, tako i konkretnih ciljeva kao i projektnih prijedloga koji su u funkciji postizanja definiranih ciljeva, što je ujedno i glavni cilj ove Strategije.

Promišljajući budući turistički razvoj Grada, u suradnji s dionicima razvoja turizma formulirana je nova vizija turističkog razvoja koja naglašava značaj ambijentalne vrijednosti prostora, autentičnost turističkog doživljaja (iskustva) na otoku te ističe potrebu za intenzivnom suradnjom svih dionika turističkog razvoja kao i interakcijom između turista i domaćeg stanovništva.

Vizija je u funkciji razvoja turističkog proizvoda koji turistima prvenstveno isporučuje emocionalnu vrijednost, koju konkurentske destinacije teško mogu kopirati/imitirati, a istovremeno postaje sve važniji faktor prilikom odabira destinacije za odmor. Ovako formulirana vizija razvoja turizma dekomponirana je na određeni broj strateških odrednica turističkog razvoja među kojima su najvažnije slijedeće: (i) ekološka, ekonomska i društvena održivost, (ii) orijentiranost na kvalitetu a ne kvantitetu (iii) razvoj turizma na cijelom području grada Supetra, (iv) suradnja dionika turističkog razvoja te (v) podizanje kvalitete života lokalnog stanovništva. Temeljem tako definiranih strateških odrednica, formulirani su i najvažniji ciljevi turističkog razvoja grada Supetra u planskom razdoblju Strategije (do 2020. godine), gdje je potrebno posebno istaknuti slijedeće: (i) povećanje ukupnog turističkog prometa po godišnjoj stopi od 3-5%, (ii) smanjenje sezonalnosti turističke potražnje sa 73,5% na 60%, (iii) bolji poslovni pokazatelji hotelskog sektora, (iv) veća prosječna dnevna potrošnja turista u destinaciji, (v) podizanje tržišne poželjnosti i prepoznatljivosti grada Supetra na turističkom tržištu te (vi) zaštita prostora, prirode, kulturno-povijesne baštine i drugih vrijednih turističkih resursa od moguće degradacije.

Kako bi se prethodno definirana vizija operacionalizirala, odnosno kako bi se do 2020. godine postigli ciljevi turističkog razvoja, izrađene su strateške marketinške smjernice u kojima su definirani atributi tržišnog pozicioniranja, ciljna tržišta te komunikacijske aktivnost.

Osim toga, kroz konzultacije s dionicima turističkog razvoja definirane su i četiri zone karakterističnog turističkog razvoja s međusobno komplementarnim turističkim proizvodima. Konačno, definiran je i određeni broj razvojno-investicijskih projekata čija implementacija jamči postizanje ciljeva koji su definirani Strategijom. Svi projektni prijedlozi su tematizirani u pet skupina:

- Stvaranje socijalno poticajnog razvojnog okruženja
- Poboljšanje javne komunalne infrastrukture
- Ulaganja u unaprjeđenje smještajne i ostale turističke ponude
- Unaprjeđenje turističkog proizvoda destinacije
- Unaprjeđenje promocije destinacije.

Konačno, važno je naglasiti da izrada ovoga dokumenta sama po sebi, iako predstavlja nužan preduvjet, ne daje garancije za uspješan turistički razvoj grada Supetra. Za uspješno upravljanje turističkim razvojem, sukladno odrednicama ovoga dokumenta, neophodni su jaki partnerski odnosi i suradnja svih interesnih skupina s područja turizma. U tome procesu podjednak značaj ima javni i privatni sektor. Uloge i zadaci javnog sektora su poboljšanje stanja komunalne infrastrukture, provođenje investicijskih projekata s područja javnog sektora, senzibilizacija i osvješćivanje lokalnog stanovništva o značaju turističkog razvoja te općenito osiguranje poticajnog institucionalnog okruženja za turistički razvoj. S druge strane, zadatak privatnog sektora je osigurati minimum investicijskih aktivnosti s područja turizma što će poslužiti kao katalizator kasnijeg turističkog razvoja, a s ciljem stvaranja novih turističkih proizvoda i usluga odnosno s ciljem stvaranja cjelovitog destinacijskog lanca vrijednosti i podizanja sveukupne razine kvalitete turističkog destinacijskog proizvoda grada Supetra.

S obzirom na postojeće probleme proizašle iz suprotstavljenih interesa dionika, nije realno očekivati unisonu potporu predloženom turističkom razvoj grada Supetra. Stoga je vrlo važno među svim interesnim skupinama (privatnom i javnom sektoru, te među lokalnim stanovništvom) identificirati manji broj profesionalaca koji će podržati rješenja predložena ovim dokumentom te koji će ta rješenja jasno komunicirati ostalim dionicima s područja turizma.

U nastavku je predočena tablica sa ciljevima strateških planova i projekata.

Tablica 2. Strateški plan grada Supetra i 7 bračkih općina

Naziv	Ciljevi strateškog plana	Projekti	Naziv	Ciljevi strateškog plana	Projekti
Strateški plan grada Supetra do 2020.	<p>Cilj izrade strateškog plana je stvoriti preduvjete za razvoj grada što je moguće učiniti ako se poveća efikasnost i stavi u funkciju sve raspoložive resurse koje grad posjeduje, a to su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvoj turizma, • rekonstrukcija i nadogradnja komunalne infrastrukture. 	<p>Strategije razvoja turizma grada Supetra za razdoblje od 2015. do 2020. godine čiji je cilj osigurati planski, sustavan, uravnotežen i dugoročno održiv razvoj turizma na području grada Supetra u idućih pet godina.</p>	Strateški plan općine Postira	<p>Ciljevi strateškog plana:</p> <ul style="list-style-type: none"> • povećanje konkurentnosti poljoprivrednog i turističkog sektora, • razvoj komunalne, prometne, društvene i energetske infrastrukture. 	<p>Projekti u planu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izgradnja etno eko sela Dol – Postira, • razvoj centra za obitelj, • razvojni plan za turizam (šetnjica, uređenje plaža, dječji parkovi..).
Strateški plan općine Bol	<p>Ciljevi strateškog plana su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvoj kvalitetnog sustava gospodarenja otpadom razvojem na načelima integralnog upravljanja, • unapređenje razvoja turizma, • razvoj fizičke infrastrukture suglasno potrebama gospodarstva i stanovništva, • zadržavanje i porast stanovnika u općini, • razvoj gospodarskih i društvenih procesa u među odnosu sa širim prostorom otoka Brača i Hvara, • razvoj mreže institucija u kulturi • razvoj odgovornog i održivog gospodarstva i poduzetništva. 	<p>Projekti koji su u planu:</p> <p>luka otvorena za javni promet županijskog značenja, žičara Bol-Vidova Gora, uređenje plaža, izletničke, biciklističke i PP staze, rekonstrukcija kanalizacijske mreže i pročištač otpadnih voda , rekonstrukcija i nadogradnja dječjeg vrtića, dječji parkovi, ekološka proizvodnja, navodnjavanje, vinske ceste, dom kulture, knjižnica, etnografski muzej, obnova i očuvanje materijalne i kulturne baštine s naglaskom na Rimsku piscinu i ilirsku gradinu Koštalo, projekt odvodnje oborinskih voda, potoci, vododerine, reciklažno dvorište,</p>	Strateški plan općine Pučišća	<p>Ciljevi strateškog plana:</p> <ul style="list-style-type: none"> • održivi razvoj tradicionalne djelatnosti vađenja i obrade kamena, • izgradnjom i cestovnim povezivanjem teretne luke „Veselje“, • otvaranje novih eksploatacijskih polja, • uređenje i opremanje poslovnih zona te izgradnjom ceste Pučišća-Povlja, • razvoj turizma, • rekonstrukcija i nadogradnja komunalne infrastrukture. 	<p>Projekti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izgradnja mrtvačnice s pogrebnom dvoranom na Poljani sv. Stjepana, • uređenje trga u Humcu, • izrada, izmjena i dopuna PPUO, • izgradnja Društvenog centra branitelja, • izrada UPU-a za turističku zonu T2 „Luka“, • izgradnja sjeverne pučiške obilaznice.

		športska dvorana, vatrogasni dom, lokalna cesta Poljana-Bijela kuća-Ribarska kućica-Račić i uređenje trgova.			
Strateški plan općine Nerežišća	<p>Ciljevi strateškog plana:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvoj turizama i kamenarstva uz manju prerađivačku industriju kao osnovne komponente gospodarstva i stupa ukupnog razvoja (PPSDŽ ne predviđa veće industrijske kapacitete na otocima), • poljoprivredu kao turizmu komplementarnu djelatnost, osobito u smislu privođenja raspoloživih resursa tradicionalnim kulturama, okrupnjavanjem posjeda gdje je to moguće i oslanjanjem na proizvodnju zdrave ekološke hrane, • poslovne djelatnosti oslonjene na razvoj malih i srednjih servisnih kapaciteta uz eliminaciju bilo koje vrste zagađivanja, • uslužne djelatnosti i obrtništvo utemeljeno na stvaranju zona male privrede poduzetničkih "inkubatora" i razvitaka obiteljskih gospodarstava 	<p>Strateški planovi se odnose na razvoj: infrastrukture, energetske učinkovitost, zaštitu okoliša, poduzetništvo, razvoj turizma, društvo, kultura, sport i mlade. Trenutno je u eualuaciji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prostorni plan općine Nerežišća, • plan razvoja poslovno – gospodarske zone Balun – Vrpovje, • turističko naselje Zamirje – Guszirna rat, • poslovno gospodarska zona Dumaníci, • „Smrika“ – luka nautičkog turizma • „Pleternik“, „Jerkovica“ i „Prajca“, • Ugostiteljsko – turistička zona „Smrika“. 	Strateški plan općine Sutivan	<p>Ciljevi strateškog plana:</p> <ul style="list-style-type: none"> • napređenje cjelokupnog infrastrukturnog sustava općine , • unapređenje cjelokupne društvene infrastrukture i životnog standarda, • razvoj lokalnog gospodarskog okruženja temeljenog na načelima održivog razvoja, • revitalizacija i valorizacija prirodne i kulturne baštine. 	<p>Projekti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izrada Registra nerazvrstanih cesta, • izgradnja novih biciklističkih staza, • projekt "10 pera Mostova", • vodosprema Gustrida, • vodosprema 2 Poduzetnička zona, • projekti navodnjavanja • kanalizacija „6 ulica“, • izmjene crpne stanice kolektora Macel, • kanalizacija UPU Dekleva i UPU Istok, • rekonstrukcija i postavljanje javne rasvjete, • energetska učinkovitost Općina Sutivan, • pametne klupe, • punionica za elektrobicikle,

	i obrta.				<ul style="list-style-type: none"> • električna dostavna vozila, • poboljšanje Internet i komunikacijskih veza, • sportsko – rekreacijski centar „Bunta“, • uređenje i opremanje parkova i dječjih igrališta, • strategija razvoja turizma.
Strateški plan općine Selca	<p>Sukladno viziji i misiji te ciljevima EU postavljena su četiri strateška cilja Općine Selca do 2020. godine:</p> <ul style="list-style-type: none"> • održivi razvoj komunalne i javne infrastrukture, • razvoj održivog i konkurentnog gospodarskog okruženja, • jačanje ljudskih potencijala uz povećanje socijalne kohezije te općeg društvenog standarda • održivo upravljanje kulturnom i prirodnom baštinom. 	<p>Trenutni projekti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rekonstrukcija poslovne građevine javne namjene – škola Novo Selo, • elaborat preventivne sanacije i konzervacije, Palača Štambuk „Palac“ • projekt uređenja šetališta R. Štambuka u Selcima, • uređenje obalnog pojasa sa plažom u uvali Puntica kod Sumartina, • vodoopskrba gospodarsko poslovne zone Konopice, • uređenje trajektnog pristana Sumartin, • utvrđivanje potencijala obalnog 	Strateški plan općine Milna	U strateškom planu općine Milna navodi se samo trenutna gospodarska situacija bez konkretnih strategija i planova.	

		pojasa uvale Sumartin, <ul style="list-style-type: none"> • cesta Pučišća – Povelja, • pomoćni prostor na groblju Selca, • školska športska dvorana Selca, • projekt proširenja mjesnog groblja Novo Selo i izgradnja mrtvačnice, • projekt uređenja općinske zgrade u Sumartinu (TZO). 			
--	--	--	--	--	--

Izvori: <https://www.opcinabol.hr/pdf/strategija.pdf>, op.cit., str. 8., http://www.opcina-postira.hr/images/RAZVOJNA_STRATEGIJA_OPĆINE_POSTIRA.pdf - POSTIRA, op.cit., str. 11., 67., <http://www.pucisca.hr/images/stories/novosti/2014/Konačni%20prijedlog-Strateški%20program%20projekata%20Općine%20Pučišća%20za%20razdoblje%20od%202014.%20do%202020.%20godine.pdf>, https://www.sutivan.hr/wp-content/uploads/2016/04/Strateski-razvojni-program-Opcina-Sutivan_2016-2020.pdf, op.cit., str. 56.-60., <http://www.selca.hr/novosti/strategija-razvoja-turizma-opcine-selca.php#XY4o2kYzaUl>, op.cit., str. 1.-10., <https://gradsupetar.hr/images/docs/Strategija%20razvoja%20turizma%20grada%20Supetra.pdf>, op.cit., str. 10., <http://www.nerezisca.hr/images/stories/doc2015/strateskiprogram.pdf>, op.cit., str. 6.-20.

Na temelju prikazane tablice možemo izvesti određene zaključke, a vezano za mogućnost izrade zajedničkog plana:

Sva administrativna područja svoj razvoj temelje prvenstveno na rekonstrukciji i nadogradnji komunalne, prometne, društvene i energetske infrastrukture, a s obzirom da je to preduvjet za svaki razvoj možemo pretpostaviti i da općina Milna ima takve afinitete.

Nadalje, područja razvoj temelje na razvoju gospodarstva, društva, zadržavanje i porast stanovništva, povećanju konkurentnosti kroz poticanje malog i srednjeg poduzetništva, te uređenju i opremanju poslovnih zona, očuvanje kulturne i prirodne baštine. Ove povezne točke nisu kod svih identične, odnosno ne sadrže svi planovi sve navedne elemente, al su svi planovi izgrađeni u tom duhu, tako da bi se navedeni elementi mogli prezentirati kako zajednički ciljevi svih područja.

Turizam je glavna komponenta razvojnih planova Bola i Supetra, te jedan od najvažnijih čimbenika u planovima Postira, Pučišća i Nerežišća. Strateški plan Sutivana nema navedeni razvoj Turizma kao glavni cilj, ali svi elementi plana upućuju upravo na to da kroz razvoj ostalih elemenata se cilja upravo na razvoj turizma. Slična je situacija i u kod plana općine Selca. S obzirom da i općina Milna ima dobro razvijeno turističko gospodarstvo, a posebno nautički turizam zaključujemo da je i razvoj turizma zajednički cilj svih područja.

Ostali ciljevi su više ili manje različiti, pa tako u planovima Postira i Nerežišća veliki dio otpada na razvoj poljoprivrede. Razvoj djelatnosti vađenja i obrada kamena nalazimo u planovima Pučišća i Nerežišća.

Razvoj kvalitetnog sustava upravljanja otpadom kao cilj je naveden samo u planu općine Bol, ali bi morao biti i neizbježan i u svim ostalim područjima.

Iz svega navedenog da se zaključiti da bi Strateški plan razvoja otoka Brača trebao sadržavati sljedeće elemente:

- rekonstrukcija i nadogradnje komunalne, prometne, društvene i energetske infrastrukture,
- razvoj gospodarstva, malog i srednjeg poduzetništva, jačanje konkurencije,
- razvoj turizma, poljoprivrede, vađenja i obrade kamena,
- porast stanovništva, obrazovanje, zapošljavanje.

3. EUROPSKI STRUKTURNI I INVESTICIJSKI FONDOVI

Europski fondovi su financijski instrumenti za provedbu pojedine javne politike Europske unije u zemljama članicama.

Navedene javne politike Europske unije, država članica i država kandidatkinja temelj su za određivanje ciljeva čije ostvarenje će se poticati financiranjem kroz EU fondove. EU fondovi su novac europskih građana koji se, sukladno određenim pravilima i procedurama, dodjeljuju raznim korisnicima za provedbu projekata koji trebaju pridonijeti postizanju spomenutih ključnih javnih politika EU. Europske javne politike donose se za razdoblje od 7 godina te se nazivaju financijskom perspektivom. **Trenutno se nalazimo u financijskoj perspektivi 2014.-2020.** kojoj je prethodila financijska perspektiva 2007.-2013.³⁰

Više od polovine sredstava EU-a usmjerava se preko pet europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESIF). Njima zajednički upravljaju Europska komisija i zemlje EU-a. Svrha je tih fondova ulaganje u stvaranje radnih mjesta i održivo i zdravo europsko gospodarstvo i okoliš.³¹

ESIF je uglavnom usmjeren na pet područja:³²

- istraživanje i inovacije
- digitalne tehnologije
- potpora niskougljičnom gospodarstvu
- održivo upravljanje prirodnim resursima
- mala poduzeća

Europski strukturni i investicijski fondovi su:³³

- **Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)** promiče uravnoteženi razvoj u različitim regijama EU-a.
- **Europski socijalni fond (ESF)** podržava projekte povezane sa zapošljavanjem diljem Europe i ulaže u europski ljudski kapital – radnike, mlade i sve koji traže posao.

³⁰ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/>, [04.07.19]

³¹ https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes/european-structural-and-investment-funds_hr, [04.07.19]

³² Ibid. [04.07.19]

³³ Ibid. [05.07.19]

- **Kohezijski fond (KF)** ulaže u projekte povezane s prijevozom i okolišem u zemljama čiji je bruto nacionalni dohodak (BND) po stanovniku manji od 90 % prosjeka EU-a. Od 2014. do 2020. fond ulaže u Bugarsku, Cipar, Češku, Estoniju, Grčku, Hrvatsku, Latviju, Litvu, Mađarsku, Maltu, Poljsku, Portugal, Rumunjsku, Slovačku i Sloveniju.
- **Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)** usmjeren je na rješavanje posebnih izazova s kojima se suočavaju ruralna područja EU-a.
- **Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR)** ribarima pomaže u prihvaćanju održivih ribolovnih praksi, a priobalnim zajednicama u diversifikaciji njihovih gospodarstava, čime se poboljšava kvaliteta života na europskim obalama.

3.1. Europski fond za regionalni razvoj (ERDF)

Europski fond za regionalni razvoj (ERDF-European Regional Development Fund) ima proračun u iznosu od 183,3 milijarde eura za razdoblje 2014.-2020. godine. Usmjeren je na proizvodne investicije u cilju otvaranja radnih mjesta, infrastrukturne investicije te na lokalni razvoj, kao i na razvoj malog i srednjeg poduzetništva.

Korisnici ERDF mogu biti:

- istraživački centri, lokalne i regionalne vlasti, škole, korporacije, trening centri, državna uprava, mala i srednja poduzeća, sveučilišta i udruge,
- javna tijela, određene organizacije privatnog sektora (osobito mala poduzeća), nevladine organizacije i volonterske organizacije,
- strane tvrtke s bazom u regiji koja je pokrivena određenim operativnim programom pod uvjetom da zadovoljavaju europska pravila javne nabave.

Tematski ciljevi koji mogu koristiti ERDF kao izvor financiranja:

- istraživanje i razvoj te inovacije,
- poboljšani pristup informacijskim i komunikacijskim tehnologijama te veću kvalitetu tih tehnologija,
- klimatske promjene i prijelaz na gospodarstvo s niskim udjelom ugljika,

- poslovnu podršku malim i srednjim poduzećima,
- usluge od općeg gospodarskog interesa,
- telekomunikacijsku, energetske i prijevozne infrastrukturu,
- povećavanje kapaciteta institucija i učinkovitu javnu administraciju,
- zdravstvenu, obrazovnu i socijalnu infrastrukturu,
- održivi urbani razvoj.

Ciljevi programa su: jačanje ekonomske i socijalne kohezije te smanjivanje razlika između regija unutar EU kroz podršku u razvoju i strukturnim prilagodbama regionalnih gospodarstava, prekograničnoj, transnacionalnoj i međuregionalnoj suradnji. Nadležna institucija je Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije.

Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. financira se iz Europskog fonda za regionalni razvoj.³⁴

Temeljni je programski dokument kojim se provodi kohezijska politika Europske unije i doprinosi cilju „Ulaganje za rast i radna mjesta“ kroz poticanje ulaganja u infrastrukturne investicije (u područjima prometa, energetike, zaštite okoliša, ICT-a) i pružanje potpore razvoju poduzetništva i istraživačke djelatnosti. U okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. Republici Hrvatskoj je na raspolaganju 6,831 milijarda eura od čega 4,321 milijarda eura iz Europskog fonda za regionalni razvoj i 2,510 milijardi eura iz Kohezijskog fonda. Kad se tome pridoda obvezno sufinanciranje provedbe operativnog programa iz proračun RH njegova ukupna vrijednost raste na 8,037 milijardi eura.

Raspodjela sredstava EU-a po prioritetnim osima:

- Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija 664.792.165 EUR
- Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije 307.952.676 EUR
- Poslovna konkurentnost 970.000.000 EUR
- Promicanje energetske i učinkovitosti obnovljivih izvora energije 531.810.805 EUR
- Klimatske promjene i upravljanje rizicima 245.396.147 EUR
- Zaštita okoliša i održivost resursa 1.987.360.608 EUR

³⁴ <https://projekti.hr/hr/program-financiranja/europski-fond-za-regionalni-razvoj>, [04.07.19]

- Povezana mobilnost 1.260.415.428 EUR
- Socijalno uključivanje i zdravlje 356.500.000 EUR
- Obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenja 270.914.791 EUR
- Tehnička pomoć 236.112.612 EUR

UKUPNO: 6.831.255.232 EUR³⁵

3.2. Europski socijalni fond (ESF)

Europski socijalni fond (ESF) je jedan od strukturnih fondova Europske unije (uz Europski regionalni razvojni fond (ERDF) i Kohezijski fond), kojem je osnovni cilj smanjenje razlika u životnom standardu u državama članicama EU i to kroz promicanje ekonomske i socijalne kohezije. ESF je usmjeren na poticanje poduzetništva, pružanje pomoći posloprimcima u pronalaženju boljih radnih mjesta i uspostavi pravednijih mogućnosti za sve građane EU-a prilikom njihovog zapošljavanja.

Europska komisija i zemlje članice EU-a zajednički određuju prioritete Europskog socijalnog fonda (ESF) i načine trošenja njegovih financijskih sredstava. U Republici Hrvatskoj prioritetna područja financiranja putem ESF-a su zapošljavanje, obrazovanje, socijalno uključivanje te razvoj civilnog društva.

Temeljni cilj ESF-a je smanjenje razlika u prosperitetu i životnom standardu između država članica EU-a i njihovih regija, te time promicanje gospodarske i socijalne kohezije. Osim ovog cilja, fondom se ostvaruju i sljedeći ciljevi:

- jačanje gospodarske i socijalne kohezije,
- doprinos otvaranju boljih i održivih radnih mjesta,
- potpora regijama koje mijenjaju gospodarsko i socijalno okruženje u eri globalizacije,
- jačanje informacijskih i komunikacijskih tehnologija.

Europska unija ulaže stalne napore u stvaranje još većeg broja kvalitetnijih radnih mjesta te jačanje socijalne uključenosti unutar društva. Navedeni ciljevi predstavljaju osnovu strategije EU-a Europa 2020. kojom se promiče pametan, održivi i uključiv rast. Uz sadašnju

³⁵ Ibid.

ekonomsku krizu njihova realizacija predstavlja iznimno zahtjevan izazov. Europski socijalni fond ima vrlo važnu ulogu u postizanju ciljeva Europske unije i ublažavanju posljedica ekonomske krize – posebice porasta broja nezaposlenih i siromašnih.

Strategija i proračun ESF-a dogovaraju se i o njoj donose odluku države članice EU, Europski parlament i Komisija. Na toj osnovi planiraju se sedmogodišnji operativni programi koje donose države članice s Komisijom.

Svaka zemlja članica u suradnji s Europskom komisijom odabire jedan ili više operativnih programa koji će se financirati iz ESF-a tijekom sedmogodišnjeg razdoblja. Prioriteti djelovanja ESF-a i njegovi ciljevi opisani su u operativnim programima. Europska unija dodjeljuje novčana sredstva iz ESF-a zemljama članicama i njihovim regijama za financiranje njihovih operativnih projekata. Nositelji ovih financiranih projekata vezanih uz zapošljavanje su brojne javne i privatne organizacije koje se nazivaju korisnicima. Izravnu korist od ovih projekata imaju sudionici – obično pojedinci, tvrtke ili organizacije.

Djelatnosti Europskog socijalnog fonda osmislili su Europska komisija i nacionalna i regionalna tijela te ih provode kroz zajedničko partnerstvo. Partnerstvom je obuhvaćen i veliki broj drugih partnera kao što su nevladine organizacije i udruženja radnika koji sudjeluju u oblikovanju strategije ESF-a i praćenju njezine provedbe. Udruženim djelovanjem (partnerstvom) najlakše je postići učinkovito i uspješno širenje te odgovoriti na zahtjeve regije ili dotične općine.

Europski socijalni fond (ESF) izdvaja novčana sredstva za financiranje desetaka tisuća projekata vezanih uz zapošljavanje koji se provode na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini diljem Europske unije: počevši od malih projekata čiji su nositelji male dobrotvorne ustanove kojima se želi pomoći osobama s poteškoćama u pronalaženju prikladnog radnog mjesta do projekata kojima se promiče strukovno obrazovanje među stanovništvom.

Projekti koje financira ESF raznoliki su po svojoj svrsi, veličini i ciljevima te su usmjereni na širok raspon ciljnih skupina. Usmjereni su na obrazovne sustave, nastavnike i školsku djecu, mlađe i starije posloprimce, te potencijalne poduzetnike iz svih sektora. Stanovništvo se nalazi u središtu zanimanja ESF-a.³⁶

³⁶ <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/>, [19.07.2019]

Cilj programa je pridonijeti rastu zapošljavanja i jačanju socijalne kohezije u RH pri čemu su razrađena ulaganja u četiri temeljna područja:

- mjere za potporu održivom i kvalitetnom zapošljavanju,
- osiguravanje adekvatno usklađenih znanja i vještina s potrebama tržišta rada,
- aktivnosti vezane uz socijalno uključivanje,
- potpora javnoj upravi (razvoj e-uprave i slično)

Ukupna vrijednost Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. iznosi 1,85 milijardi eura, od čega se 1,58 milijardi eura financira iz Europskog socijalnog fonda.

Osnovni cilj ovog Operativnog programa je pridonijeti rastu zapošljavanja i jačanju socijalne kohezije u RH.

U tu svrhu razrađena su ulaganja u 4 temeljna područja, odnosno prioritetne osi.

Raspodjela sredstava Eu po prioritetnim osima:

- Visoka zapošljivost i mobilnost radne snage 532.933.273 EUR
- Socijalno uključivanja 328.000.000 EUR
- Obrazovanje i cjeloživotno učenje 450.000.000 EUR
- Pametna administracija 191.276.944
- Tehnička pomoć 80.000.000

UKUPNO: 1.582.210.217³⁷

³⁷ Ibid.

3.3. Kohezijski fond (KF)

Kohezijski fond je namijenjen državama članicama čija je vrijednost bruto nacionalnog proizvoda (BNP) po stanovniku manja od 90 % prosjeka EU-a. On služi smanjivanju gospodarskih i socijalnih razlika, kao i promicanju održivog razvoja.

Sada je podvrgnut istim pravilima programiranja, upravljanja i nadzora kao i ERDF i ESF putem Propisa o zajedničkim odredbama.

Za razdoblje od 2014. - 2020. godine, Kohezijski fond je usmjeren na Bugarsku, Hrvatsku, Cipar, Republiku Češku, Estoniju, Grčku, Mađarsku, Latviju, Litvu, Maltu, Poljsku, Portugal, Rumunjsku, Slovačku i Sloveniju.

Kohezijski fond dodjeljuje ukupno 63.4 milijardi eura aktivnostima pod ovim kategorijama:

- transeuropske mreže prijevoza, posebno prioritetni projekti od europskog interesa, kako je odredila EU. Kohezijski fond će podržavati infrastrukturne projekte pod inicijativom Connecting Europe Facility (Program povezivanja Europe);
- okoliš; ovdje Kohezijski fond može također podržati projekte vezane uz energiju ili prijevoz, ako vidljivo pridonose dobrobiti okoliša u pogledu energetske učinkovitosti, uporabe obnovljivih izvora energije, razvoja željezničkog prijevoza, podržavanja intermodalnosti, jačanja javnog prijevoza, itd.

Financijska pomoć Kohezijskog fonda se može obustaviti odlukom Vijeća (donesenom kvalificiranom većinom), ako neka država članica pokaže pretjerani javni deficit i ako ne razriješi situaciju ili ne poduzme odgovarajuće mjere za rješenje.³⁸

S obzirom da se ovaj operativni program financira dijelom iz Kohezijskog fonda, a odjelom i iz Europskog fonda za regionalni razvoj, cilj i prioritetne osi sa raspoloživim sredstvima date su u poglavlju o Europskom fondu za regionalni razvoj.³⁹

³⁸ https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/cohesion-fund/, [19.07.2019]

³⁹ Ibid.

3.4. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)

Politikom ruralnog razvoja EU-a ruralnim područjima EU-a olakšava se odgovaranje na široki raspon gospodarskih, okolišnih i socijalnih izazova 21. stoljeća. Nju se često naziva „drugim stupom” zajedničke poljoprivredne politike (ZPP-a) te se njome upotpunjava sustav izravnih plaćanja poljoprivrednicima i mjera za upravljanje poljoprivrednim tržištima (tzv. „prvi stup”). Politika ruralnog razvoja i drugi Europski strukturni i investicijski fondovi imaju niz zajedničkih ciljeva.

Politika ruralnog razvoja EU-a financira se iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) čija je vrijednost u razdoblju od 2014. do 2020. 100 milijardi EUR, pri čemu svaka država članica EU-a prima financijska sredstva za sedmogodišnje razdoblje. Time će se potaknuti oslobađanje dodatne 61 milijarde EUR javnih financija u državama članicama u te svrhe.

U tom razdoblju u 28 država članica postoji 118 različitih programa ruralnog razvoja (PRR), od čega 20 čine jedinstveni nacionalni programi, a osam je država članica odabralo imati dva ili više (regionalna) programa.

Okvir EU-a za programe ruralnog razvoja

Države članice i regije izrađuju svoje programe ruralnog razvoja na temelju potreba svojih područja radeći pritom na rješavanju bar četiri od sljedećih šest zajedničkih prioriteta EU-a:

- poticanje prijenosa znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima,
- jačanje isplativosti i konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede te promicanje inovativnih poljoprivrednih tehnologija i održivog upravljanja šumama,
- promicanje organizacije lanca opskrbe hranom, dobrobiti životinja te upravljanja rizikom u poljoprivredi,
- obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava povezanih s poljoprivredom i šumarstvom,
- promicanje učinkovitosti resursa te poticanje pomaka prema gospodarstvu s niskom razinom ugljika otpornom na klimatske promjene u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru,

- promicanje društvene uključenosti, suzbijanja siromaštva i gospodarskog razvoja u ruralnim područjima.⁴⁰

Program ruralnog razvoja

Cilj programa je poticanje konkurentnosti poljoprivrede, osiguranje održivog upravljanja prirodnim resursima i klimatskim promjenama i postizanje uravnoteženog teritorijalnog razvoja ruralnih područja, uključujući stvaranje i očuvanje radnih mjesta.

Ukupna alokacija za Program ruralnog razvoja 2014. – 2020. iznosi 2,83v milijarde eura, od čega se 2.026 milijardi eura financirati iz Europskog fonda za ruralni razvoj, a ostatak iz sredstava nacionalnog proračun RH.

Raspodjela sredstava EU po prioritetnim osima:

- Promicanje znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima – sredstva za postizanje Prioriteta 1 raspoređena su unutar prioriteta 2-6
- Povećanje održivosti poljoprivrednih gospodarstava te konkurentnosti svih vrsta poljoprivrednih djelatnosti u svim regijama, promovirajući pri tome i inovacijske poljoprivredne tehnologije, kao i održivo upravljanje šumama 600.545.085,72 EUR
- Promicanje organiziranja lanca prehrane, uključujući preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda, dobrobit životinja te upravljanje rizicima u poljoprivredi 237.632.367,48 EUR
- Obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava vezanih uz poljoprivredu i šumarstvo 561.119.748,96 EUR
- Promicanje učinkovitosti resursa i pomaka prema klimatski elastičnom gospodarstvu s niskom razinom ugljika u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru 170.508.210,00 EUR
- Promicanje socijalne uključenosti, smanjenje siromaštva i gospodarski razvoj u ruralnim područjima 401.382.525,79 EUR
- Tehnička pomoć 55.034.562,05 EUR

UKUPNO: 2.026.222.500,00⁴¹

⁴⁰ https://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020_hr, [31.07.2019]

⁴¹ Ibid.

3.5. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR)

EFPR je financijski instrument Europske unije za programsko razdoblje 2014.-2020. koji će doprinijeti postizanju ciljeva nove, reformirane Zajedničke ribarstvene politike (ZRP) i poticati provedbu Integrirane pomorske politike (IPP) Europske unije. Ovaj fond je jedan od pet tzv. *Europskih strukturnih i investicijskih fondova* (ESI fondovi) koji se međusobno nadopunjuju i nastoje promicati oporavak Europe temeljen na rastu i zapošljavanju.

U okviru EFPR-a zemljama članicama je za programsko razdoblje 2014.-2020. na raspolaganju 6,5 milijardi eura, što je dio cjelokupne omotnice namijenjene ribarstvu i pomorstvu. Osim što je glavni izvor financiranja provedbe reformirane ZRP, sredstva EFPR-a su na raspolaganju i za partnerske sporazume s trećim zemljama te doprinose regionalnim organizacijama za upravljanje ribarstvom.

Republika Hrvatska u okviru EFPR-a ima na raspolaganju 252,6 milijuna eura za razdoblje 2014.-2020.

EFPR je usmjeren prema dugoročnim ciljevima strategije Europa 2020. za pametan, održiv i uključiv rast tijekom razdoblje 2014.-2020. Doprinijet će promicanju konkurentnog, okolišno i gospodarski održivog i društveno odgovornog ribarstva i akvakulture, potiče provedbu Zajedničke ribarstvene politike, promiče uravnotežen i uključiv teritorijalni razvoj ribarstvenih područja i područja u akvakulturi te potiče razvoj i provedbu Integrirane pomorske politike na način koji nadopunjuje kohezijsku politiku i Zajedničku ribarstvenu politiku.

Operativni program za pomorstvo i ribarstvo

Cilj programa je promicanje konkurentnog, okolišno i gospodarski održivog i društveno odgovornog ribarstva i akvakulture, uravnoteženog i uključivog teritorijalnog razvoja ribarstvenih i akvakulturnih područja te poticanje razvoja i provedbe Integrirane pomorske politike.

U okviru operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo 2014. – 2020. RH je na raspolaganju 252.643.138 EUR iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo.

Raspodjela sredstava EU po prioritetnim osima:

- Poticanje okolišno održivog, resursno učinkovitog, inovativnog, konkurentnog i na znanju utemeljenog ribarstva 86.827.381 EUR

- Poticanje okolišno održive, resursno učinkovite, inovativne, konkurentne i na znanju utemeljene akvakulture 55.261.186 EUR
- Poticanje provedbe ZRP-a 34.824.000 EUR
- Povećanje zaposlenosti i teritorijalne kohezije 18.954.05 EUR
- Poticanje stavljanja na tržište i prerade 40.617.938 EUR
- Poticanje provedbe integrirane pomorske politike 1.000.000 EUR
- Tehnička pomoć 15.258.588 EUR

UKUPNO: 252.643.138⁴²

⁴² Ibid.

4. MOGUĆNOST IMPLEMENTACIJE JEDINSTVENOG STRATEŠKOG PLANA OTOKA BRAČA KROZ KORIŠTENJE SREDSTAVA IZ EUROPSKIH STRUKTURNIH I INVESTICIJSKIH FONDOVA

U ovom poglavlju, navedene ciljeve u drugom poglavlju rada spojiti ćemo sa prikazanim fondovima, prioritetima, tematskim ciljevima, operativnim programima i prioritetnim osima iz trećeg poglavlja, odnosno utvrditi ćemo na koje bi se europske fondove, odnosno putem kojih operativnih programa i specifičnih osi, bi se apliciralo kada bi se uspjela izraditi jedinstvena strategija.

U nastavku će se donijeti analiza da li je moguća izrada Jedinstvenog strateškog plana razvoja otok Brača, da li je uopće potrebna i postoji li mogućnost rješavanja problematike rada putem nekakvih drugih kanala, u našem slučaju, putem LAG-ova, te iznijeti podatke vezane za LAG Brač.

4.1. Povezivanje ciljeva sa Europskim strukturnim i investicijskim fondovima

Cilj - Rekonstrukcija i nadogradnja komunalne, prometne, društvene i energetske infrastrukture

Za ostvarivanje navedenih ciljeva pogodan je Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)

Tematski ciljevi kroz kojih bi se mogla koristiti sredstva su:

- telekomunikacijska, energetska i prijevozna infrastruktura
- povećanje kapaciteta institucija i učinkovita javna administracija
- zdravstvena, obrazovna i socijalna infrastruktura

Također bi se sredstva mogla koristiti i kroz kohezijski fond (KF) koji dodjeljuje sredstva pod kategorijama:

- okoliš – podržavaju se projekti vezani uz energiju ili prijevoz, ako vidljivo pridonose dobrobiti okoliša u pogledu energetske učinkovitosti, uporabe obnovljivih izvora energije, razvoja željezničkog prijevoza, podržavanja intermodalnosti, jačanja javnog prijevoza itd.

S obzirom da se iz oba navedena fonda financira Operativni program Konkurentnost i kohezija u nastavku dajemo pregled prioriternih osi na koje bi trebalo ciljati kako bi se povukla sredstva za financiranje zadanog cilja:

- Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija
- Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije
- Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije
- Klimatske promjene i upravljanje rizicima
- Zaštita okoliša i održivost resursa
- Povezanost i mobilnost

Projekti realizirani na navedeni način omogućili bi i očuvanje prirodnog okoliša.

Cilj – Razvoj gospodarstva, malog i srednjeg poduzetništva, jačanje konkurencije

Navedeni cilj trebalo bi ostvariti osiguravanjem bolje poduzetničke klime, stvaranjem uvjeta za otvaranje poduzetničkih zona, boljom i učinkovitijom javnom administracijom.

Sredstva bi se mogla koristiti kroz EFRR, kroz tematske ciljeve:

- poslovna podrška malim i srednjim poduzećima,
- usluge od općeg gospodarskog interesa,
- povećavanje kapaciteta institucija i učinkovitija javna administracija
- održivi urbani razvoj

Operativni programom Konkurentnost i kohezija sadržava sljedeće operativne osi na kojima bi se trebalo temeljiti povlačenje sredstava:

- Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija
- Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije
- Poslovna konkurentnost

- Povezanost i mobilnost
- Socijalno uključivanje i zdravlje
- Obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje

Iz Europskog socijalnog fonda (ESF) moglo bi se aplicirati na sljedeće ciljeve:

- jačanje gospodarske i socijalne kohezija
- doprinos otvaranju boljih i održivih radnih mjesta
- potpora regijama koje mijenjaju gospodarsko i socijalno okruženje u eri globalizacije

Putem operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali sredstva bi se trebala koristiti baziranjem na sljedeće operativne osi:

- Visoka zapošljivost i mobilnost radne snage
- Socijalno uključivanje
- Obrazovanje i cjeloživotno učenje

Cilj – Razvoj turizma, poljoprivrede, ribarstva, vađenja i obrade kamena

Kao i kod prethodnog cilja i kod ovoga administrativna područja ne mogu direktno povlačiti sredstva za vezane projekte, već samo omogućiti poslovnu klimu i infrastrukturu za njihove realizacije.

Sredstva bi se trebala koristiti putem Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) putem sljedećih prioriteta EU:

- poticanje prijenosa znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima,
- jačanje isplativosti i konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede,
- obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava povezanih s poljoprivredom.

Operativni program pogodan za povlačenje sredstava je Program ruralnog razvoja.

Prioritetne osi na koje bi se trebalo bazirati su:

- Promicanje znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima

- Povećanje održivosti poljoprivrednih gospodarstava te konkurentnosti svih vrsta poljoprivrednih djelatnosti u svim regijama, promovirajući pri tome i inovacijske poljoprivredne tehnologije, kao i održivo upravljanje šumama
- Promicanje organiziranja lanca prehrane, uključujući preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda, dobrobit životinja te upravljanje rizicima u poljoprivredi
- Obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava vezanih uz poljoprivredu i šumarstvo
- Promicanje učinkovitosti resursa i pomaka prema klimatski elastičnom gospodarstvu s niskom razinom ugljika u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru
- Promicanje socijalne uključenosti, smanjenje siromaštva i gospodarski razvoj u ruralnim područjima

Sredstva za razvoj ribarstva trebala bi koristiti putem Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) sa sljedećim tematskim ciljevima:

- promicanje konkurentnog, okolišno i gospodarski održivog i društveno odgovornog ribarstva i akvakulture,
- promicanje uravnoteženog i uključivog teritorijalnog razvoja ribarstvenih i akvakulturnih područja,
- poticanje razvoja i provedbe Integrirane pomorske politike.

Operativni program pogodan za povlačenje sredstava je Program za pomorstvo i ribarstvo. Prioritetne osi na koje bi se trebalo bazirati su:

- Poticanje okolišno održivog, resursno učinkovitog, inovativnog, konkurentnog i na znanju utemeljenog ribarstva
- Poticanje okolišno održive, resursno učinkovite, inovativne, konkurentne i na znanju utemeljene akvakulture
- Poticanje provedbe ZRP-a
- Povećanje zaposlenosti i teritorijalne kohezije
- Poticanje stavljanja na tržište i prerade
- Poticanje provedbe integrirane pomorske politike

Cilj – Porast stanovništva, obrazovanje, zapošljavanje

Za gospodarski razvoj kao i za ostvarivanje prethodno navedenih ciljeva neophodan je ljudski faktor, što znači da bi trebalo raditi na zadržavanju i porastu broja stanovnika, kao i na njihovom obrazovanju te u konačnici zapošljavanju.

Putem EFRR i KF moglo bi se iskoristiti sredstva tematskog cilja:

- zdravstvena, obrazovna i socijalna infrastruktura

Operativni program pogodan za povlačenje sredstava je Konkurentnost i kohezija. Prioritetne osi na koje bi se trebalo bazirati su:

- Socijalno uključivanje i zdravlje
- Obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenja

ESF pogodan je ostvarivanje slijedećih ciljeva:

- doprinos otvaranju boljih i održivih radnih mjesta

Operativni program pogodan za povlačenje sredstava je Učinkoviti ljudski potencijali. Prioritetne osi na koje bi se trebalo bazirati su:

- mjere za potporu održivom i kvalitetnom zapošljavanju,
- osiguravanje adekvatno usklađenih znanja i vještina s potrebama tržišta rada,
- aktivnosti vezane uz socijalno uključivanje

EPFRR omogućuje ostvarenje cilja kroz tematsku cjelinu:

- pomicanje društvene uključenosti, suzbijanja siromaštva i gospodarskog razvoja u ruralnim područjima.

Operativni program pogodan za povlačenje sredstava je Program ruralnog razvoja. Prioritetne osi na koje bi se trebalo bazirati su:

- Promicanje socijalne uključenosti, smanjenje siromaštva i gospodarski razvoj u ruralnim područjima.

Možemo zaključiti da su sredstva dostupna i to iz više fondova za određeni cilj, odnosno iz više operativnih programa, sa prioritnim osima samo je pitanje koliki su proračunski budžeti administrativnih područja i koliki je postotak određen za razvoj, jer za većinu sredstava što EU dodjeljuje potrebno je i učešće tražitelja sredstava.

4.2. Analiza izrade strateškog plana razvoja otoka Brača

Analizom strateških planova utvrdili smo ključne ciljeve, strateške projekte, te smo ih povezali sa ciljevima europske unije, tematskim cjelinama, operativnim programima i prioritetnim osima.

U nastavku dajemo pregled ključnih ciljeva i strateških projekata po administrativnim područjima:

Grad Supetar

Ključni ciljevi: razvoj turizma, rekonstrukcija i nadogradnja komunalne infrastrukture.

Strateški projekti: Strategija razvoja turizma grada Supetra za razdoblje od 2015. do 2020. godine.

Općina Postira

Ključni ciljevi: Povećanje konkurentnosti poljoprivrednog i turističkog sektora, razvoj komunalne, prometne, društvene i energetske infrastrukture.

Strateški projekti: Izgradnje etno eko sela Dol – Postira, razvoj centra za obitelj, razvojni plan za turizam.

Općina Bol

Ključni ciljevi: Razvoj kvalitetnog sustava gospodarenja otpadom, unapređenje razvoja turizma, razvoj fizičke infrastrukture, zadržavanje i porast stanovnika u općini, razvoj gospodarskih i društvenih područja, razvoj mreže institucija u kulturi, razvoj gospodarstva i poduzetništva.

Strateški projekti (u strateškom planu općine Bol predložena su 53 projekta, pa u nastavku dajemo sažetak): Izgradnja luke za otvoreni promet, izgradnja žičare Bol – Vidova gora, uređenje plaža i biciklističkih staza, rekonstrukcija kanalizacijske mreže i pročistača otpadnih voda, rekonstrukcija i nadogradnja dječjeg vrtića, dječji parkovi, ekološka proizvodnja, navodnjavanje, vinske ceste, dom kulture, knjižnica, etnografski južej, obnova i očuvanje materijalne i kulturne baštine, projekt odvodnje oborinskih voda, reciklažno dvorište, športska dvorana, vatrogasni dom.

Općina Pučišća

Ključni ciljevi: Održivi razvoj tradicionalne djelatnosti vađenja i obrade kamena, izgradnja i cestovno povezivanje teretne luke Veselje, otvaranje novih eksploatacijskih polja, uređenje i opremanje poslovnih zona te izgradnje ceste Pučišća – Povelja, rekonstrukcija i nadogradnje komunalne infrastrukture

Strateški projekti: izgradnja mrtvačnice, uređenje trga u Humcu, izrada, izmjena i dopuna PPUO, izgradnja društvenog centra branitelja, izrada UPU-a za turističku zonu T2 Luka, izgradnja sjeverne pučiške zaobilaznice

Općina Nerežišća

Ključni ciljevi: Razvoj turizma i kamenarstva uz manju prerađivačku industriju, razvoj poljoprivrede kao turizmu komplementarne djelatnosti, okrupljavanje posjeda, proizvodnja zdrave ekološke hrane, razvoj malog i srednjeg poduzetništva

Strateški projekti (navedeno 30 projekata – u nastavku sažetak): prostorni plan općine Nerežišća, plan razvoja poslovno gospodarske zone Balun – Vrpovje, turističko naselje Zamirje – Gustirna – Rat, poslovno gospodarska zona Dumanići, Smrika – luka nautičkog turizma i ugostiteljsko turistička zona

Općina Sutivan

Ključni ciljevi: unapređenje cjelokupnog infrastrukturnog sustava općine kao i društvene infrastrukture, povećanje životnog standarda stanovništva, razvoj gospodarstva, revitalizacija i valorizacija prirodne i kulturne baštine.

Strateški projekti (u strateško planu općine Sutivan su predloženi brojni projekti pa u nastavku dajemo sažetak): Izrada cesta i biciklističkih staza, izgradnja i rekonstrukcija komunalne i društvene infrastrukture, razvoj turizma, pametne klupe, punionice za elektrobicikle, električna dostavna vozila, izgradnja sportsko rekreacijskog centra, uređenje i opremanje parkova i dječjih igrališta.

Općina Selca

Ključni ciljevi: razvoj komunalne infrastrukture, razvoja gospodarstava, jačanje ljudskih potencijala, održivo upravljanje kulturnom baštinom.

Strateški projekti: rekonstrukcija poslovne građevine javne namjene – škola Novo selo, elaborat preventivne sanacija i konzervacije Palača Štambuk Palac, uređenje šetališta, uređenje obalnog pojasa, vodoopskrba poslovne zone, uređenje trajektnog pristaništa Sumartin, cesta Pučišća – Povelja, pomoćni prostor na groblju Selca, školska športska dvorana Selca, proširenje mjesnog groblja Novo selo i izgradnja mrtvačnice, projekt uređenja općinske zgrade u Sumartinu.

Općina Milna – nema izrađen strateški plan.

Iz svega navedenog da se zaključiti da bi Strateški plan razvoja otoka Brača trebao sadržavati minimalno sljedeće elemente, jer su sadržani u svim planovima:

- rekonstrukcija i nadogradnje komunalne, prometne, društvene i energetske infrastrukture,
- razvoj gospodarstva, malog i srednjeg poduzetništva, jačanje konkurencije,
- razvoj turizma, poljoprivrede,
- porast stanovništva, obrazovanje, zapošljavanje.

Također iz navedenog je vidljivo da se i brojni drugi ciljevi isprepliću među pojedinim mjestima. Općini Pučišća i Selca cilj je izgradnja ceste Pučišća – Povelja, Općini Nerežišća i Pučišća cilj je vađenje i obrada kamena, većina jedinica ima za ciljeve izgradnju biciklističkih staza i sportskih objekata. Upravo ideja o izgradnji jednog velikog športskog objekta u središtu otoka mogla bi biti točka spajanja svih administrativnih područja i temelj za izradu jedinstvenog plana.

Iz svega navedenog zaključujemo da su ciljevi u velikom dijelu harmonizirani, samo ostaje problem nepovezanosti administrativnih područja.

Svjesni smo da svaka jedinica ima svoj plan i svoju viziju razvoja, međutim puno je dodirnih točaka u planovima, te bi se izradom jedinstvenog plana mogli stvoriti preduvjeti za spajanje određenih projekata među jedinicama, smanjenje troškova, implementaciju plana izgradnje ranije navedenog kompleksa i efikasnije i učinkovitiju realizaciju istih. Moramo napomenuti

da Europska unija preferira projekte koje obuhvaćaju veće skupine stanovništva te veće površine. Međutim, kako smo već naveli, administrativne jedinice već imaju svoje definirane planove, te svoj uređeni model funkcioniranja i teško je očekivati da bi ga mijenjali, a i planovi su većinom stručno izrađeni i u suradnji sa određenim institutima i drugim relevantnim institucijama.

Također, činjenica je da se prema teritorijalnom ustroju RH Brač podijeljen na 8 administrativnih područja, tako da se postavlja pitanja tko izradio i provodi strateški plan razvoja otoka i po kojem „modus operandi“, kako bi se zadovoljile zakonske regulative.

Analizom svega navedeno utvrđeno je da bi se razvoj otok jednostavnije proveo osnivanjem LAG-ova (lokalnih agencijskih grupa) koje bi pomagali jedinicama i gospodarstvenicima da efektivnije i efikasnije koriste dostupna sredstva iz europskih fondova.

Trenutno na otoku aktivno djeluje LAG Brač koji se može pohvaliti sa većim brojem već realiziranih projekata.

LAG Brač djeluje na najvećem otoku Dalmacije i trećem najvećem otoku Jadranskog mora, dakle obuhvaća jedan cijeli otok što ga čini homogenim teritorijem. Dobra povezanost s kopnom uvjetovala je, pored razvoja turističkog sektora, dobru razvijenost i gospodarskog sektora. **Poljoprivreda i ribarstvo** su se oduvijek temeljili na održivosti pa je zadatak i rad LAG-a Brač utemeljen na održivosti tih važnih grana gospodarstva. LAG obuhvaća osam jedinica lokalne samouprave: Grad Supetar te općine Bol, Milnu, Nerežišća, Postira, Pučišća, Selca i Sutivan. U sastavu LAG-a ukupno su 22 naselja na površini od 395,4 km², poljoprivrednih gospodarstava je 1.390, a članova LAG-a 48. Najzastupljenije poljoprivredne kulture na teritoriju LAG-a Brač su **maslina i vinova loza**.⁴³

Lokalna razvojna strategija u ribarstvu

LAG Brač je nakon svog osnivanja usmjerio rad na udruživanje otočkih općina i jačanju međusektorske suradnje. Okupljao je svoje članove, podržavao njihov rad, povezivao ih u projektima suradnje važnim za budućnost i održivi razvoj otoka. Kroz pripremnu potporu, u 2016. godini, LAG Brač osigurao je uvjete i sredstva za izradu lokalne razvojne strategije,

⁴³<https://www.agroklub.com/financiranje/lag-brac-lag-s-otoka-s-milijun-stabala-maslina-i-vise-ovaca-nego-li-stanovnika/42087/>, [15.08.2019]

koja je odobrena 9. siječnja 2017. godine, u iznosu od 8.241.677,01 HRK. Na taj način su osigurani uvjeti za rad ureda i za provedbu lokalne razvojne strategije LAG-a Brač. Novim zapošljavanjem povećani su i radni kapaciteti. Tijekom 2017. godine, održano je više od 30 radionica vezanih uz strategiju i animaciju na terenu kao i niz sastanaka s dionicima s područja otoka Brača. U 2017. godini LAG Brač je osnovao Lokalnu akcijsku grupu u ribarstvu Brač koja je izradila lokalnu **razvojnu strategiju u ribarstvu** te otoku Braču osigurala dodatnih 16.603.400,00 HRK.

Pored niza manjih projekata, ostvarena je **partnerska suradnja** na međunarodnom projektu HNV Link (HORIZON 2020). Trenutno su u pripremi novi međunarodni projekti u suradnji s partnerima iz drugih LAG-ova. Tijekom 2018. godine, LAG Brač organizirao je 8 radionica i preko 20 sastanaka na terenu, a u svome uredu pružio je više od 40 konzultacija korisnicima vezanih uz Mjeru TO 1.1.1. (sukladnu tipu operacije 6.3.1. iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020.) za koju je LAG Brač objavio natječaj 23. travnja 2018. godine.

U okviru Međunarodnog Kongresa ruralnog turizma, u suradnji s LAGUR-om Brač, LAG Brač organizator je **Festivala održivog razvoja** pod nazivom FOR F/LAG Brač koji će se održati 12. svibnja 2018. godine u Supetru. U okviru brojnih tema Kongresa, LAG Brač organizira i predavanja na temu ruralnog razvoja – provedbe lokalne razvojne strategije, brendiranja i plasmana poljoprivrednih proizvoda, knjigovodstva EU projekta i LAG-ova. Važan dio festivala zauzima i sajam lokalnih proizvođača i LAG-ova, predstavljanje edukativne igre za djecu na temu održivog razvoja otoka te interaktivni dijalog sa stručnjacima iz sva tri sektora.⁴⁴

Buharica, varenik i ovce

Zanimljiva činjenica ovog područja jest da masline čine trećinu svih poljoprivrednih kultura i smatra se da ih na Braču ima čak milijun od čega se obrađuje pola milijuna stabala. **Buharica ili vrh bračka maslina** je autohtona sorta istočnog djela otoka, a godišnje se proizvede oko 750 vagona ulja. Osim vina, na Braču se od grožđa proizvodi **varenik** – reducirani vinski mošt, a za Brački varenik pokrenut je postupak zaštite izvornosti od strane PZ Supetar, člana

⁴⁴ Ibid.

LAG-a Brač. Ukupno 98% cjelokupnog stočnog fonda na području LAG-a Brač odnosi se na **uzgoj ovaca** čiji broj premašuje broj stanovnika otoka.⁴⁵

Može se konstatirati da je LAG Brač do sada bio usmjeren na ruralni razvoj, te bi osnivanjem dodatnih LAG-a koji bi bili usmjereni na turizam, komunalni razvoj i ostale stavke navedene u strateškim planovima jedinica.

Postojala je i ideja o osnivanju centra za korištenje sredstava iz europskih fondova koji bi imao sjedište u Postirima, a obuhvaćao bi i druge srednjodalmatinske otoke, međutim ideja nikad nije zaživjela u praksi.

Možda bi upravo takav ili sličan centar bilo idealno rješenje kao organizacijsko središte koje bi koordiniralo rad LAG-ova u suradnji sa administrativnim jedinicama.

⁴⁵ Ibid.

5. ZAKLJUČAK

U posljednjem poglavlju daje se pregled svega do sada navedenog.

Kroz prvi dio rada utvrdili smo da otok Brač ima vrlo dobro perspektivu za gospodarski razvoj. Kao otok vrlo je dobar prometno povezan s kopnom, posjeduje visok stupanj sačuvanosti prirodnih i kulturnih baština. Na otoku postoje gospodarske djelatnosti koji već spadaju u tradiciju kao obrada kamena, maslina, vinove loze, uzgoj ovaca, prerada ribe. Turizam se sve više razvija i postaje glavni pokretač gospodarstva otoka. Na otoku djeluje i znatan broj gospodarskih subjekata, uglavnom malih i srednjih, kao i 8 administrativnih područja koja djeluje sukladno teritorijalnom ustroju RH kao Grad i 7 općina. Iz strateških planova administrativnih područja vidljivo je da postoji želja i plan gospodarskog razvitka i to putem povlačenja sredstava iz EU fondova. Indeks razvijenosti pokazuje da su sva područja iznad prosjeka RH, a da je većina i u samom vrhu razvijenosti, te da sva područja bilježe i pozitivne indekse rasta što nam daje dojam da se puno toga već i napravilo vezano za gospodarski razvoj i iskorištavanja raspoloživih sredstava iz EU fondova.

Usporedbom strateških planova 8 administrativnih područja utvrđeno je da imaju dosta zajedničkih dodirnih točaka, a najviše vezano za izgradnju i rekonstrukciju infrastrukture i razvoja turizma, te u pogledu jačanja gospodarstva kroz stvaranje pozitivne poduzetničke klime, omogućavanja otvaranja poslovnih zona, jačanje konkurentnosti i dr.

Spajanje tih ciljeva sa dostupnim EU fondovima moguće je povlačenje sredstava i iz više fondova vezano za određeni cilj, samo je pitanje koliko zacrtanih planova je moguće realizirati, a s obzirom na obavezu učešća administrativnih područja u financiranju projekata i ograničenih proračunskih sredstava.

Utvrđeno da bi zajednički nastup područja donio olakšani pristup eu sredstvima isto kao i smanjenje troškova i veću korist za sva područja, posebno recimo za rješavanje pitanja otpada koje se tiče svih čimbenika na otoku.

Međutim, sva administrativna područja funkcioniraju zasebno, imaju već određene rezultate iza sebe, te sva osim općine Milna imaju već izrađene zasebne strateške planove.

Teritorijalni ustroj Rih i raspoređuje na Grad i 7 općina, pa se javlja i pitanje na tko bi i na koji način izradio strateški plan razvoja otoka Brača, te kakav bi bio model funkcioniranja i financiranja i na koji način bi se zadovoljili zakonski okviri.

U posljednjem poglavlju prezentiran je LAG Brač – lokalna agencijska grupa koja ima iza sebe već niz uspješno odrađenih projekata, kako za administrativna područja, tako i za privatni sektor, te organizira brojne seminare i radionice vezane za povlačenje sredstava iz europskih strukturnih i investicijskih fondova.. LAG Brač je primjer na koji način bi se moglo maksimizirati korištenje sredstava iz EU fondova, te je zaključak rada da bi osim LAG Brač, koji se pretežno bavi povlačenjem sredstava vezano za razvoj ruralnih područja, trebalo osnovati nove LAG-ove, ili nekakve slične organizacije koje bi izrađivale projekte vezane za povlačenje sredstava za razvoj turizma, infrastrukture i svih drugih ciljeva navedenih u strateškim planovima.

LITERATURA

1. ew-funding-programmes/european-structural-and-investment-funds_hr, [04.07.19]
2. <http://braconline.com.hr/brac-po-mjestima.html>, [02.07.2019]
3. <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/>, [19.07.2019]
4. <http://www.nerezisca.hr/images/stories/doc2015/strateskiprogram.pdf>, [27.09.2019]
5. http://www.opcina-postira.hr/images/RAZVOJNA_STRATEGIJA_OPĆINE_POSTIRA.pdf, [27.09.2019]
6. <http://www.pucisca.hr/images/stories/novosti/2014/Konačni%20prijedlog-Strateški%20program%20projekata%20Općine%20Pučišća%20za%20razdoblje%20od%202014.%20do%202020.%20godine.pdf>, [27.09.2019]
7. <http://www.rera.hr/upload/stranice/2017/02/2017-02-09/34/nacrtupanijskerazvojnestrategije.pdf>, [27.08.2019]
8. https://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020_hr, [31.07.2019]
9. <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overvi>
10. <https://projekti.hr/hr/program-financiranja/europski-fond-za-regionalni-razvoj>, [04.07.19]
11. <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/112>, [02.07.2019]
12. <https://ribarstvo.mps.hr/default.aspx?id=427>, [19.07.2019]
13. <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/>, [04.07.19]
14. <https://www.opcinabol.hr/pdf/strategija.pdf>, [30.09.2019]
15. https://www.sutivan.hr/wp-content/uploads/2016/04/Strateski-razvojni-program-Opcina-Sutivan_2016-2020.pdf, [27.09.2019]
16. <https://www.zakon.hr/z/239/Zakon-o-regionalnom-razvoju-Republike-Hrvatske>, [03.07.2019]
17. Zelenika, R. (2000): Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, IQ Plus d.o.o.

POPIS TABLICA

Tablica 1. Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za izračun indeksa razvijenosti prema novom modelu izračuna na lokalnoj razini (razdoblje 2014.-2016.)

Tablica 2. Strateški plan grada Supetra i 7 bračkih općina